JAARVERSLAG 2021

STICHTING MUSEUM SLOT LOEVESTEIN

1358 LOEVE STEIN

WOORD VOORAF 4
BESTUURSVERSLAG 5
1. BELEID 5
2. DOELSTELLINGEN EN RESULTATEN 7
3. FINANCIËN 12
4. TOEKOMSTVISIE EN CONTINUÏTEIT 16
5. SAMENWERKINGSPARTNERS EN FINANCIERS 21
6. GEDRAGSCODES 22
ACTIVITEITENVERSLAG 25
1. MUSEUM 25
2. EDUCATIE 27
3. WETENSCHAP EN ONDERZOEK 28
4. PUBLIEKSACTIVITEITEN 28
5. EVENEMENTEN 29
GEBOUWEN EN TERREINEN 30
1. ONDERHOUD EN GROOTONDERHOUD 30
2. GROENBEHEER 30
3. INVESTERINGEN 30
4. DUURZAAMHEID 31
ORGANISATIE 31
1. PERSONEEL 31
2. VRIJWILLIGERS 32
3. VEILIGHEID 33
4. MARKETING EN COMMUNICATIE 33
CULTUREEL ONDERNEMERSCHAP 34
1. Horeca 34
2. Zakelijke activiteiten 34
VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT 35
SLOTWOORD EN VASTSTELLING JAARVERSLAG 37
JAARREKENING 2021 38
BALANS PER 31 DECEMBER 2021 (NA RESULTAATBESTEMMING) 39
CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING OVER 2021 40

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING OVER 2021 44
VERDEELD NAAR FUNCTIES 44
KASSTROOMOVERZICHT 47
GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING 48
TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021 53
OVERIGE GEGEVENS 69
BIJLAGEN 74
BIJLAGE 1: SAMENSTELLING DIRECTIE, BESTUUR EN RAAD VAN TOEZICHT 75
BIJLAGE 2: ORGANOGRAM LOEVESTEIN 2021 76

WOORD VOORAF

We keken erg uit naar 2021 om opnieuw op te starten en het jaar van de pandemie achter ons te laten. De snelle komst van vaccinaties zouden ons daarvan verlossen. Vol energie begonnen we aan het jaar, dat tevens een belangrijk jaar zou worden: het jubileumjaar van de ontsnapping van Hugo de Groot. Maar 400 jaar later moesten we bezoekers buitensluiten terwijl we de al eeuwen tot de verbeelding sprekende uitbraak van Nederlands en ‘s werelds grootste rechtsgeleerde en zijn opsluiting op Loevestein wilden herdenken. Inmiddels weten we van mutanten en is duidelijk dat de pandemie geleidelijk zal wegebben over de komende jaren en het einde nog lang niet in zicht is. Volgens de kersvers benoemde minister van Volksgezondheid moeten we leren leven met corona, want het virus gaat niet meer weg.

Loevestein heeft in haar geschiedenis veel pandemieën meegemaakt en zal ook deze doorstaan. Met deze relativerende gedachte zijn we vooral aan de slag gegaan om te doen wat wel mogelijk was binnen de mogelijkheden. De lijst van activiteiten welke uitgevoerd zijn en het aantal bezoekers is gezien deze omstandigheden nog indrukwekkend. In de maanden juli en augustus was het nog nooit zo druk op Loevestein! Dat geeft vertrouwen in de toekomst, bevestiging voor de ingeslagen koers en extra motivatie om verder te bouwen.

Nadat 2020 een belangrijk overgangsjaar was is het jaar 2021 het eerste jaar binnen de nieuwe beleidsperiode van 2021-2024. De doelen vanuit het beleidsplan zijn vertaald in concrete stappen in het afgelopen jaar. In het voorliggende jaarverslag berichten we graag over de vele behaalde resultaten en waar de pandemie wel effect op heeft gehad.

Per 1 januari is Loevestein met alle rijksmusea in de Erfgoedwet verankerd. Dat betekent veel voor het museum, maar heeft er ook toe geleid dat de minister haar verantwoordelijkheid heeft genomen voor deze bijzondere instelling. Daarom zijn we ook in aanmerking gekomen voor de steunpakketten welke nodig waren om het ergste van de pandemie op te kunnen vangen. In de zomer mochten we de minister op Loevestein ontvangen en konden we een beeld schetsen van de ontwikkelingen van dit erfgoed, in context van de ontwikkelingen in de omgeving en in de samenleving. De visie, de integrale benadering en de interactie van het museum met de omgeving spraken de minister bijzonder aan.

Naast het bestuursverslag en het activiteitenverslag is in dit jaarverslag ook weer een verslag van het onderhoud van dit unieke nationale erfgoed opgenomen, alsmede de organisatieontwikkeling en de inspanningen als cultureel ondernemer. Tenslotte geeft de jaarrekening inzicht hoe we de grootste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog ook in het afgelopen jaar zijn doorgekomen.

We zijn erkentelijk aan alle partners voor de samenwerking en steun die we hebben ervaren en kijken uit om vanuit onze in 2020 vastgestelde missie en visie als instelling midden in de samenleving een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat van vandaag met reflectie aan het verleden. We verheugen ons op de eerste plaats weer op onze bezoekers!

Ed Dumrese
Directeur-Bestuurder

BESTUURSVERSLAG

1. BELEID

Op beleidsmatig terrein heeft Loevestein veel stappen gezet in de afgelopen drie jaren. In 2019 is met het Ambitieplan 2030 de stip op de horizon gezet. Duidelijk, concreet en zichtbaar. De koers is bepaald. Maar nog belangrijker, met de missie en visie van Loevestein, is beschreven en bekrachtigd uit welk hout we gesneden zijn. In 2020 is een ambitieus Twintigpuntenplan opgesteld en ondanks de pandemie zijn we voortvarend aan de slag gegaan met de eerste (twintig) stappen naar de stip. Tevens is het Beleidsplan 2021-2024 vastgesteld, dat een concrete leidraad is voor de verschillende jaren. De jaarplannen sluiten nauw aan en daarmee is de fase van het werken aan de realisatie, het invullen van de plannen en het meters maken aangebroken.

Het jaar 2021 is het eerste jaar van Loevestein in de Erfgoedwet, het is het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode en een groot jubileumjaar. Het Hugo de Grootjaar (HdG400) was een belangrijke mijlpaal. Hierbij gaf de ontsnapping 400 jaar geleden aanleiding om vooral het minder bekende maar toch zo belangrijke gedachtengoed van Nederlands invloedrijkste jurist onder de aandacht te brengen. In vorm en opzet wijkt de nieuwe expositie af van het voorheen gangbare. De bezoeker wordt op een verrassende en frisse manier letterlijk en figuurlijk in het universum van de gedachten van Hugo de Groot meegenomen. De expositie met een groot wow-effect spreekt een veel bredere doelgroep aan en liet op een mooie manier zien hoe met het erfgoed en de geschiedenis aangesloten kan worden aan de actualiteit en uitdaging van de toekomst. Het was daarmee ook een belangrijke proef voor de komende themajaren.

Het erfgoed van Loevestein staat niet los, maar is altijd in samenhang te zien. Daarbij sluiten we niet alleen aan bij de maatschappelijke thema's maar ook bij de fysieke omgeving, het Munnikenland en de omliggende rivieren. De natuur en het water, de topografie en het cultuurlandschap staan in directe relatie met de militair-strategische ligging van de vesting. Voortbouwend op de ruimtelijke herinrichting in 2015 in het project Ruimte voor de Rivier en het Toeristisch-recreatieve Ambitieprogramma uit 2018 heeft Loevestein in 2020 een Haalbaarheidsonderzoek voor de doorontwikkeling van Loevestein en het Munnikenland uitgevoerd en is in 2021 met het project van de RegioDeal Rivierenland aan de slag gegaan met de verdere ontwikkeling van vervolgonderzoeken en het opstellen van het masterplan met de benodigde businesscases. In dit traject is veelvuldig contact met de relevante belanghebbenden, waaronder de gemeenten Zaltbommel, Gorinchem en Altena, de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Zuid-Holland, het Ministerie OCW, Staatsbosbeheer, Waterschap Rivierenland, Rijkswaterstaat en diverse maatschappelijke organisaties en omwonenden.

Hoewel we de ontwikkeling van Loevestein integraal en parallel ter hand nemen ligt er een sterkte nadruk op de interne versterking van de museale inrichting en het educatieve programma. Daarom is een begin gemaakt met het traject voor de museale herinrichting van de vesting met het middeleeuwse authentieke kasteel als centraal hart hiervan.

De vele inspanningen in het Hugo de Groot-jaar hebben geresulteerd in een recordaantal bezoekers in de korte periode dat Loevestein tussen de lockdowns van de pandemie wel open mocht. Dat is beste signaal dat Loevestein kan krijgen ter bevestiging van de goede ingeslagen koers.

2. DOELSTELLINGEN EN RESULTATEN

2.1 Nazorg 2020

Alvorens de resultaten van 2021 te verslaan is het goed om te benoemen, dat Loevestein het bij de door de corona-omstandigheden niet behaalde doelen voor 2020 heeft gelaten, maar deze ook daarna in het vizier heeft gehouden en aan de realisatie daarvan heeft gewerkt. Een aantal zaken van het ambitieuze Twintigpunten-plan van Twintig-twintig (20P20) waren door de pandemie slechts beperkt gerealiseerd. Daarom is in 2021 alsnog de expositie in de Soldatenhuisjes aangepast door de bebording aan te passen met kortere, hedendaagse en leesbare teksten. De verdere inrichting wordt meegenomen in de integrale herinrichting van de vesting. Ook zijn er aanpassingen in het depot gedaan, waardoor het voorlopig op de huidige locatie kan blijven. Met het nieuwe collectieplan wordt ook in de komende tijd gewerkt aan de verbetering van de omstandigheden. Tevens is in 2021 de Kindervesting opgeleverd, een gastvriendelijke en authentieke uitstraling van de Taveerne gerealiseerd, is de aangepaste winkelruimte opgeleverd en is de renovatie en herinrichting van de vergaderruimten afgerond. Er is een mobiliteitsonderzoek uitgevoerd dat begin 2022 opgeleverd en aangeboden zal worden. Daarmee zijn eigenlijk alle doelen van het 20P20 alsnog behaald. Slechts enkele onderdelen zijn door de voortdurende pandemie uitgesteld (bijv. overname horecapersoneel vanuit payroller naar eigen stichting) of door de integralere aanpak van de museale herinrichting waarvan het traject inmiddels is gestart. Waar mogelijk zijn al wel aanpassingen gedaan door informatieborden te plaatsen, waardoor de bezoekers meer duiding en verdieping wordt geboden en de beleving wordt versterkt.

In het activiteitenverslag in het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de bereikte resultaten. In dit bestuursverslag zal hieronder categorisch langs de verschillende onderdelen van het jaarplan een overzicht gegeven worden (zie overzicht bijlage 3 van het Jaarplan 2021).

2.2 Resultaten 2021

2.2.1 Algemeen

Op basis van het Ambitieplan 2030 is de beoogde bezoekersgroei in streefgetallen per jaar van het Beleidsplan 2021-2024 opgenomen en verwerkt in de Meerjarenbegroting. De pandemie heeft deze aantallen stevig onderuitgehaald. Ook is nauwelijks meetbaar wat het effect van alle inspanningen op de bezoekersontwikkeling is. Wel kunnen we constateren dat tussen de lockdowns door de bezoeker Loevestein wel wist te vinden. In de maanden juni en augustus zijn zelfs recordaantallen bezoekers in het museum verwelkomt. Dat is een zeer bemoedigende ontwikkeling voor de periode na de pandemie. Van de in 2021 verwachte 84.525 bezoekers zijn er ondanks alles toch nog ruim 50.000 bezoekers ontvangen. Dat is een prestatie waar we als organisatie trots op mogen zijn.

2.2.2 Museale ontwikkeling

Loevestein heeft de wens om de museale inrichting van niet alleen de expositieruimte in de Soldatenhuisjes en het kasteel te moderniseren en op een hoger niveau te brengen, maar van de hele vesting inclusief de omgeving daarvan. Hiervoor is in 2021 het Project Museale Herinrichting opgestart en een ervaren procesbegeleider hiervoor aangetrokken. Parallel is het Project Doorontwikkeling Munnikenland gestart dat hierop moet aansluiten.

Totdat de herinrichting daadwerkelijk gerealiseerd is hebben we het afgelopen jaar de informatieborden van de expositie in de Soldatenhuisjes kunnen moderniseren. Ook zijn informatieborden in verschillende ruimten in het kasteel aangebracht. De teksten en compacter, duidelijker en beter leesbaar. Daarnaast is de informatie ook digitaal via een app

en een 'thuismuseum' op een speciale site op de website voor de bezoeker toegankelijk gemaakt.

Loevestein wil de bestaande kennis beter borgen. Hieraan is gewerkt door (deels gebaseerd op de jaarthema's) passende (kennis)instellingen bij de activiteiten te betrekken en in contact met elkaar te brengen. Voorbeeld hiervan is het Hugo de Grootjaar (HdG400), waarin onder andere voor het symposium met universiteiten, de Raad van State, de Hoge Raad der Nederlande is samengewerkt. Maar ook is een samenwerking met NGO's zoals Justice & Peace en Amnesty International aangegaan en met de Stichting Vredeswetenschappen.

Met de themajaren, in 2021 het Hugo de Grootjaar, is een diverser bezoekersstroom aangesproken. De meetbaarheid daarvan was door corona beperkt en voornamelijk kwalitatief bepaald. We verwachten en zien een diverser en breder publiek en willen dat de komende jaren verder propageren. Inclusiviteit en diversiteit zijn belangrijke speerpunten binnen de herinrichting.

2.2.3 Collectie

Een belangrijke stap op het gebied van de collectie is het vaststellen van een nieuw collectieplan. Ondertussen is ook gewerkt aan de verbetering van de registratie, verbetering van het klimaat in de museale ruimten (en deze onderzocht) en stappen gezet voor een kwaliteitssprong in het collectiebeheer waarin in 2022 in de vorm van extra capaciteit en opslagmaterialen geïnvesteerd wordt.

2.2.4 Educatie

Educatie is een belangrijk onderdeel van het bestaansrecht van musea en Loevestein ziet als erfgoedlocatie en *lieu de mémoire* hierin een wezenlijke opdracht. Daarom is extra geïnvesteerd in het verbeteren van het bestaande onderwijsprogramma en verder ontwikkelen van nieuwe lessen. Hiervoor is een externe deskundige aangetrokken.

2.2.5 Evenementen

De pandemie heeft een streep door de planning gehaald van vele activiteiten. Wel is de programmacyclus voor de komende jaren uitgewerkt. Als het even mogelijk en verantwoord was hebben we de activiteiten zoveel mogelijk wel door laten gaan.

In het kader van het Hugo de Grootjaar (HdG400) hebben we wel veel aanpassingen moeten doen. Het steeds standby staan en aanpassen aan de gewijzigde omstandigheden heeft veel van de organisatie gevraagd. Desondanks is veel gerealiseerd. De opening van HdG400 is in kleine kring en met digitale middelen uitgevoerd (o.a. met een film over de ontsnapping van Hugo de Groot in huidige tijdscontext – aantrekkelijk en identificeerbaar voor oud én jong). Het Hugo de Grootfestival was samengevoegd met de Vestingdriehoekdagen. Dat hebben we wel moeten uitstellen en hebben we omgezet in een speciale kerstprogrammering. Deze is echter op het laatste moment alsnog geannuleerd door de nieuwe lockdown. Dit is wel opgevangen door het ontwikkelen van het 'thuismuseum' online. Wel hebben de filmvertoningen in samenwerking met de Internationale Filmfestival Gorinchem plaatsgevonden, de vakantieactiviteiten, de uitreiking van de Gorinchemse Literatuurprijs, een reeks van Hugo de Groot-lezingen in samenwerking met Vrijheidscolleges (op Loevestein, in Museum Prinsenhof in Delft, in het Rijksmuseum in Amsterdam en in de Hoge Raad in Den Haag), de programma's en lessen van de Human Rights Defenders in Residence, het Schrijven voor Gevangenen met Amnesty International en het tweedaagse symposium in samenwerking met Maastricht University en Lab Toekomstige Generaties over de rechten van toekomstige generaties. Het symposium was ook online ook te volgen.

2.2.6 Horeca

Voor de horeca was de pandemie bijzonder lastig. Op het ene moment was alles gesloten en zat het personeel thuis, op het andere moment moest keihard gewerkt worden om de grote stromen bezoekers van een kwalitatief goed en vers product te voorzien op onze standaard aan gastvriendelijkheid. De motivatie is knap vastgehouden en medewerkers hebben zich telkens weer snel aangepast zodra het kon. In de tussentijd is gewerkt aan de sfeervollere inrichting van de horecaruimte, zijn horeca pop-up locaties ingericht (Remise en Barak) en zijn verbetering van de interne registratie en planning doorgevoerd.

Door de inzet van een stagiaire zijn verbeterpunten voor de Suite & Breakfast in beeld gebracht. Vervolgens is de Suite & Breakfast omgevormd tot een Bed & Breakfast voor betere vindbaarheid. Tevens zijn de kamers aangepast zodat ze beter passen in de sfeer van de vesting en meer voorzieningen hebben. Zodra de pandemie het toe liet werd zichtbaar dat dit tot meer boekingen leidt. Maar om het effect echt te kunnen bepalen is een langdurigere periode zonder coronamaatregelen nodig.

2.2.7 Vastgoed en facilitaire zaken

In 2021 liep de vijf jaar durende pilot af, waarin Loevestein ageerde alsof het de eigenaar van de vesting was. Deze pilot moet leiden tot een nieuw huisvestingsstelsel voor alle rijksmusea. De pilot is geëvalueerd. Het Ministerie OCW heeft besloten om 2022 als tussenjaar in te stellen waarin het tot een nieuw definitief stelsel met de rijksmusea wil komen. Loevestein is zich daarop aan het voorbereiden en onderzoekt daarvoor de gevolgen en benodigde randvoorwaarden om goed huisvaderschap op zich te kunnen nemen. Ondertussen levert Loevestein als lid van de Werkgroep Verduurzaming van Rijksmusea een bijdrage.

2.2.8 Veiligheid

Loevestein is de calamiteitenplannen aan het actualiseren en zal deze begin 2022 opleveren. De organisatie beschikt over veel BHV-ers en de interesse voor deelname aan (opfris)cursussen is groot. De calamiteitentraining met brandweer en eventueel politie is door corona uitgesteld. Toenemend is extra aandacht voor cyberveiligheid gevraagd. Loevestein werkt hier al aan, maar was toch geraakt door een datalek bij de leverancier van het ticketsysteem. De verantwoordelijkheid lag volledig bij de leverancier, maar Loevestein wil ter bescherming van de eigen bezoekers en klanten ook de keten beter onderzoeken. De komende tijd zullen we meer inspanningen verrichten om de kwetsbaarheid voor deze nieuwe vorm van criminaliteit verder te beperken.

2.2.9 Publiek en toerisme

Voorheen had Loevestein slechts een zeer beperkte aanloop van internationale bezoekers. De historie en het verhaal van Loevestein zijn voor deze groep zeker zeer interessant en een bezoek waardig. Intern moeten hiervoor aanpassingen gedaan worden en marketing en communicatie moeten hierop gericht zijn. Daarvoor is ook extra capaciteit gerealiseerd. Echter was het door de pandemie onmogelijk om internationale toeristen te trekken. Wel zijn voorbereidingen getroffen om bij de opening van de landsgrenzen en versoepelingen van de coronamaatregelen deze markt aan te spreken. Loevestein heeft hiervoor bijv. een Adviesrapport Toeristische ontwikkeling (B2B) van Slot Loevestein laten opstellen.

2.2.10 Zakelijke activiteiten

Ook de zakelijke sector, welke voor het culturele ondernemerschap zo belangrijk is om de museale en educatieve activiteiten te kunnen financieren, heeft erg geleden onder de pandemie. De werkzaamheden bestonden voornamelijk uit het verplaatsen en telkens

opnieuw opmaken van voorstellen en offerten. Daarom is de tijd zo goed mogelijk gebruikt om de interne processen te verbeteren en zijn de bedrijfstakken receptie en reserveringen in één afdeling ondergebracht, handboeken en producten herzien, het salesplan vernieuwd en is het ondersteunende ICT-programma verder ontwikkeld. Na de organisatorische en ruimtelijke ontvlechting van museale en zakelijke activiteiten hebben we ook ingezet in het creëren van nieuwe (tijdelijke) voorzieningen om bijeenkomsten te kunnen faciliteren. Door een langdurige vergunningstraject zijn deze voorzieningen nog niet gerealiseerd, maar het blijft een grote prioriteit voor komend jaar.

2.2.11 Communicatie en marketing

In 2021 is een nieuwe Communicatie en Marketing-manager aangetrokken. Deze heeft de organisatie en werkzaamheden geprofessionaliseerd. Een vernieuwd Communicatie- en marketingplan is opgesteld en aan een nieuwe website wordt gewerkt.

2.2.12 Personeel en organisatie

De kern van de organisatie zijn altijd de mensen die er werken. In het eerste coronajaar was al heel veel flexibiliteit en veerkracht van alle medewerkers gevraagd. De verwachting voor 2021 was, dat de crisis in het nieuwe jaar snel over zou zijn. Door nieuwe varianten weten we nu achteraf beter. Toch was de motivatie hoog en zijn er veel doelen bereikt. De overname van het horeca- en schoonmaakpersoneel in de eigen organisatie is echter uitgesteld tot voorlopig najaar 2022, in de hoop dat de pandemie het dan toe laat. We blijven aan het voornemen vasthouden, omdat je één sterke organisatie willen bouwen met samenhang, hoge betrokkenheid en goed werkgeverschap.

Voor de groep vrijwilligers is de pandemie wellicht nog zwaarder geweest, omdat een veeltal niet ingezet is door het wegvallen van enkele (grootschalige) publieksactiviteiten. Ook moesten de oude vrijwilligers in bescherming genomen worden (deels voor zichzelf). Voor het behoud van een goede relatie willen we het vrijwilligersbeleid verbeteren. Dit staat nu voor het volgende jaar gepland en zal extra inspanningen vereisen.

Op basis van het nieuwe Loevestein-handboek zijn ook het functionerings- en beoordelingsbeleid herzien en toegepast. Nu al zijn er weer nieuwe verbeterpunten geconstateerd welke in het komende jaar uitgevoerd zullen worden.
In dit traject is er ook veel aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling van de medewerkers. Met individuele en collectieve (in-company) trainingen is en zal hieraan gewerkt worden.

De binding, informatievoorziening en interactie tussen het personeel zou versterkt worden met meer Plenaire Overleggen, maar door de pandemie is vooral veel aandacht aan communicatie aan de telkens wijzigende omstandigheden besteed. De digitale communicatie was een uitkomst, maar op de duur geen goede vervanger.

Het verbeteren door van de medezeggenschap van het personeel is hierdoor slechts beperkt mogelijk geweest. Dat zal in 2022 alsnog gerealiseerd worden.

2.2.13 Administratie en financiën

In de afgelopen jaren is door Loevestein grote vooruitgang geboekt in de verbetering van eigen (financiële) administratie. Voorheen werd een deel daarvan extern uitgevoerd, nu is dit op een goede manier intern belegd. Tevens is de eigen administratieve organisatie (AO) en interne beheersing (IB) uitvoerig beschreven (in het programma AO-online) en met het MT en betrokkenen besproken. Hierdoor worden risico’s beter inzichtelijk en kunnen beheersmaatregelen sneller genomen worden.

2.2.14 Beleid en Development

Met alle ambities van Loevestein is het belangrijk om beleid en development in de organisatie te versterken en structureel in te bedden. Hierin is voorzien door capaciteit in te richten ter ondersteuning van de directie.

Voor de ontwikkeling maar ook als bewijs van het maatschappelijke draagvlak is een sterke relatie met de Vrienden van Slot Loevestein van belang. Loevestein heeft daarom een plan ontwikkelt om de relatie te versterken, de organisatie aan te passen aan de vele veranderingen van de afgelopen jaren en de administratieve last te beperken. Loevestein is hierover met het bestuur in gesprek. 2022 wordt als een transitiejaar gezien, waarbij aan het einde van het traject een toekomstbestendige samenwerking is voorgegeven passend bij de nieuwe missie, visie en organisatie van Loevestein.

2.2.15 Mobiliteit

Historisch gezien is er een goede reden waarom Loevestein zo moeilijk bereikbaar is. Vandaag de dag is het nog steeds een grote uitdaging voor de bezoekers om bij deze vesting op het eiland tussen de rivieren te geraken. Tegelijkertijd vragen aanpassingen in de mobiliteit ook een lange voorbereidingstijd. Met de verschillende vervoerders en lokale en regionale overheden is hierover overleg gevoerd. We hopen in deze beleidsperiode verbeteringen te realiseren, omdat dat de levensader van het museum is.

2.2.16 Projecten

Naast het Hugo de Grootjaar hadden de projecten voornamelijk betrekking op de ruimtelijke vraagstukken. Uiteindelijk is de kindervesting afgerond, maar lopen de vergunningstrajecten voor de tijdelijke voorzieningen op de voorburcht (twee tenten ter vervanging van de starshade tent ten behoeve van educatieve en zakelijke activiteiten) en de realisatie van de genieloods nog. Daarnaast wordt als onderdeel van het project RegioDeal Rivierenland gewerkt aan het Masterplan 2030. Voor de Regiodeal moest Loevestein aanvullende openbare financiering vinden en is hierin in voldoende mate geslaagd om in de komende twee jaren met de uitvoering van het project aan de slag te kunnen gaan.

3. FINANCIËN

3.1 Inkomsten

Het museum betrekt inkomsten uit vier onderdelen. Het streven is om met de verschillende inkomstenstromen meer stabiliteit en onafhankelijkheid te realiseren. Maar door de pandemie zijn bijna alle inkomstenbronnen geraakt. Doordat Loevestein sinds 2021 in de Erfgoedwet valt heeft de Minister van OCW zijn verantwoordelijkheid genomen en de Rijksmusea met incidentele subsidies ondersteund. Daarnaast heeft Loevestein ook andere steunpakketten ontvangen en wij zijn de overheid daarvoor zeer erkentelijk.
Naast de reguliere en incidentele subsidies worden eigen inkomsten gegenereerd uit de museale activiteiten zoals kaartverkoop en de inkomsten uit het museumcafé, de museumwinkel, de museale evenementen, rondleidingen en kinderfeestjes. Daarnaast zijn er de indirecte inkomsten uit de commerciële activiteiten van de horeca-exploitatie, trouwplechtigheden, foto- en filmopnames en overnachtingen. Als laatste zet Loevestein zich in om via fondsen- en sponsorwervingsactiviteiten nieuwe presentaties en programmering te kunnen realiseren. Voornamelijk voor het Hugo de Grootjaar in 2021 zijn extra middelen geworven.
Drie van de vier gemeenten in de Vestingdriehoek ondersteunen Loevestein jaarlijks met een vaste bijdrage. De gemeente Zaltbommel € 50.000, Gorinchem en Woudrichem elk € 10.000. Deze gemeenten hebben ook een belangrijke bijdrage gedaan aan het Hugo de Grootjaar en de toeristisch-recreatieve doorontwikkeling van Loevestein en het Munnikenland. Ook de toekenning van een subsidie van de provincie Gelderland is in dit verband van groot belang, waarmee het project in het kader van de RegioDeal Rivierenland een belangrijke impuls krijgt.

Loevestein kijkt uit naar de mogelijkheid om na de pandemie weer meer eigen inkomsten te genereren. Er is onder andere geïnvesteerd in het verbeteren van de interne organisatie, marketing, betere voorzieningen, een jaarlijkse wisseltentoonstelling en educatieve programma's. Graag willen we het effect daarvan op ons resultaat ervaren.

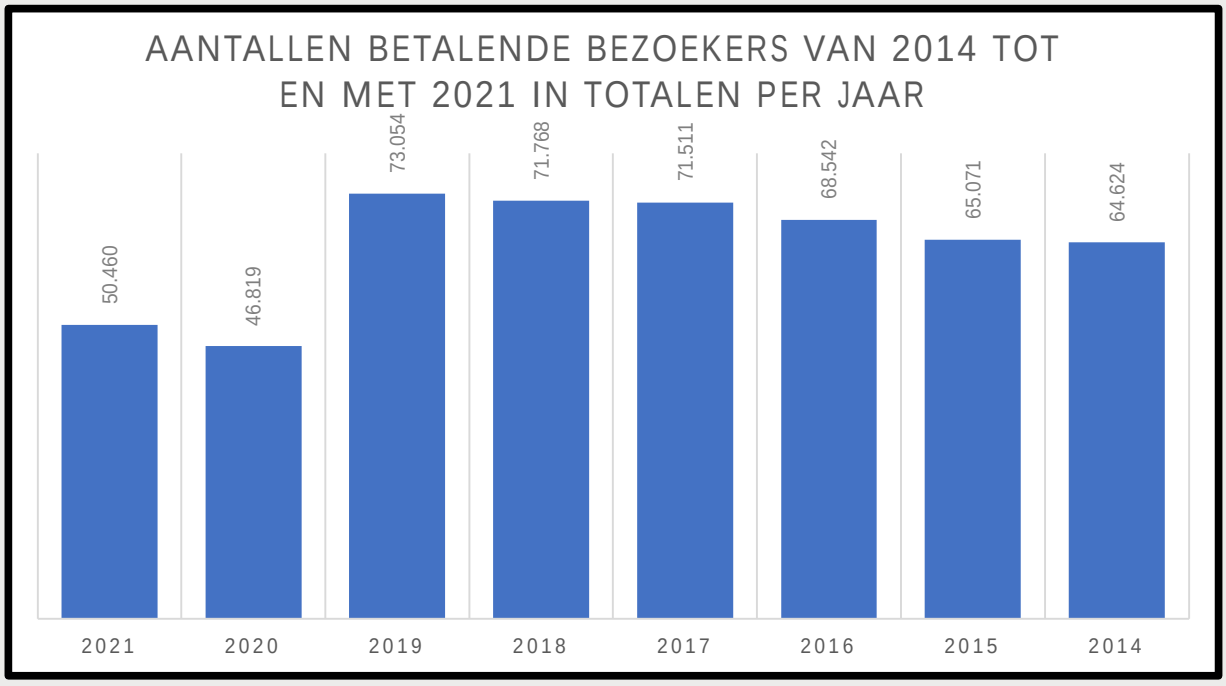

Evenals voorgaand jaar bleek 2021 opnieuw een wisselvallig coronajaar desondanks wisten 50.460 bezoekers Loevestein te vinden. Dat is 69% van het totale aantal betalende bezoekers in 2019 (benchmark) en 60% van het in de meerjaren begroting geplande aantal betalende bezoekers voor 2021.

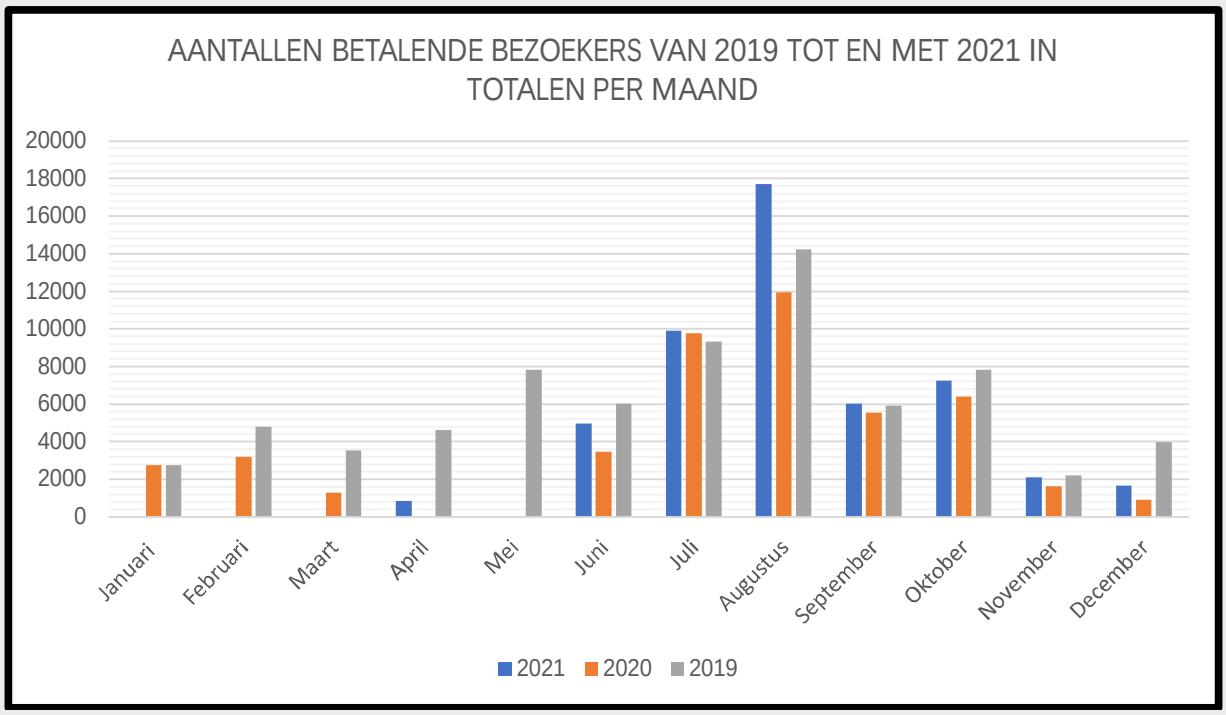

Bedenk daarbij dat Loevestein in de eerste vijf maanden en de laatste 2 weken van 2021 gesloten bleef voor publiek. Loevestein realiseerde in 2021, ten opzichte van dezelfde periode in 2020, 25% meer bezoekers. Ten opzichte van dezelfde periode in 2019 is nagenoeg hetzelfde aantal bezoekers gerealiseerd.
Deze resultaten, gerealiseerd in slechts zeven maanden met diverse beperkende maatregelen, doen ons met vertrouwen naar de toekomst kijken.

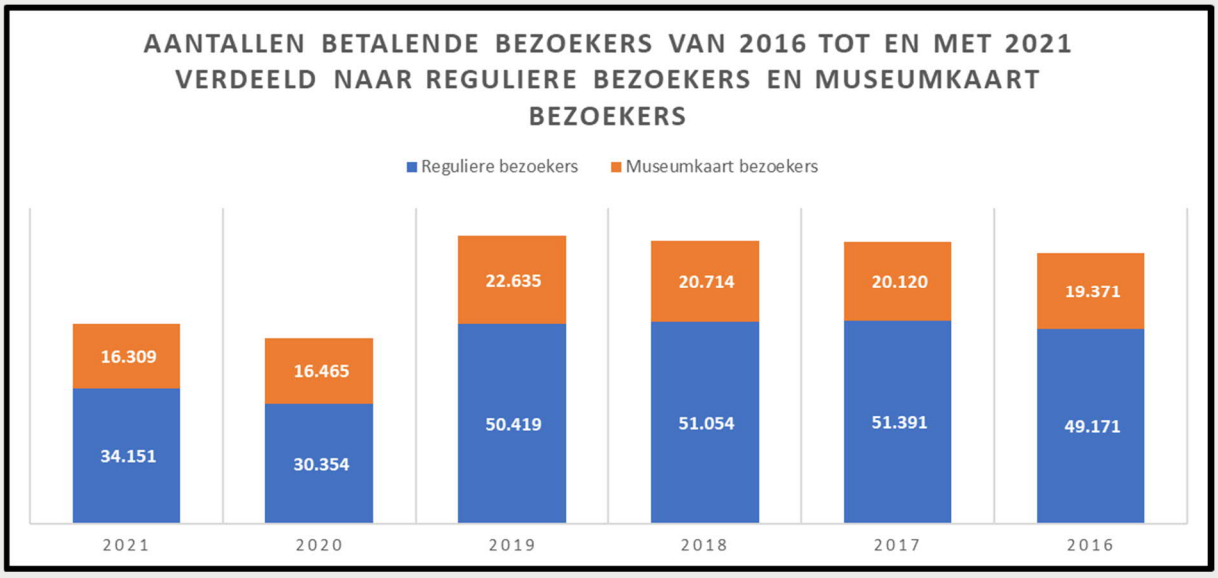

In 2021 zien we weer een lichte ommekeer in de verhouding van museumkaart bezoekers ten opzichte van reguliere bezoekers. Het procentuele aantal museumkaart bezoekers neemt in 2021, in tegenstelling tot de voorgaande jaren, enigszins af. Met een verdeling van 68%/32% in 2021, ten opzichte van 65%/35% in 2020 en ten opzichte van 67%/33% in 2019 is dat een tendens om de komende jaren te monitoren.

	Omzetten uitgedrukt per relevante bezoeker					
	2021		**2020**		**2019**	
	Aantallen		Aantallen		Aantallen	
Reguliere bezoekers	34.151		30.354		50.419	
Museumkaart bezoekers	16.309		16.465		22.635	
Totaal bezoekers	**50.460**		**46.819**		**73.054**	
	Omzet	**€ p/bez**	**Omzet**	**€ p/bez**	**Omzet**	**€ p/bez**
Entreegelden (/ reguliere bezoekers)	€ 360.328	€ 10,55	€ 315.960	€ 10,41	€ 473.309	€ 9,39
Museumkaarten (/ Museumkaart bezoekers)	€ 147.939	€ 9,07	€ 131.489	€ 7,99	€ 163.513	€ 7,22
Taveerne (/ Totaal bezoekers)	€ 230.263	€ 4,56	€ 174.138	€ 3,72	€ 360.553	€ 4,94
Winkelverkopen (/ Totaal bezoekers)	€ 37.044	€ 0,73	€ 15.524	€ 0,33	€ 63.110	€ 0,86
Rondleidingen	€ 7.437		€ 2.795		€ 18.907	
Totaal	**€ 783.011**		**€ 639.906**		**€ 1.079.392**	

De bezoekers opbrengsten zijn uiteraard fors lager dan begroot maar daarentegen ruim 22% gestegen ten opzichte van 2020. Op ieder individueel bedrijfsonderdeel is een stijging van de opbrengst per bezoeker waar te nemen.

De toegangsprijzen zijn ook in 2021 ongewijzigd gebleven ten opzichte van 2020 en 2019. In 2022 zijn de basis toegangsprijzen met €0,50 verhoogd.

.

3.2 Exploitatieresultaat

In 2021 is een negatief exploitatieresultaat gerealiseerd van € 104.912. In de begroting over het boekjaar 2021 ging men uit van een negatief exploitatieresultaat van € 278.126.
Het exploitatieresultaat over het boekjaar 2021 is als volgt verdeeld:

Onttrokken uit bestemmingsreserve afschrijving Masterplan fase I	-11.561
Onttrokken uit bestemmingsreserve Masterplan fase II & III	-698.833
Toegevoegd aan bestemmingsreserve Herinrichting 2021-2024	400.000
Toegevoegd aan bestemmingsreserve Beleidsplan 2030	400.000
Onttrokken uit Algemene reserve	-194.518
Exploitatieresultaat 2021	-104.912

De algemene reserve wordt aangemerkt als vrij besteedbaar en bedraagt per 31 december 2021 € 860.866.

4. TOEKOMSTVISIE EN CONTINUÏTEIT

4.1 Algemeen

De bouw van het kasteel begon in 1357. Het had door de eeuwen heen verschillende functies, maar was voornamelijk van militaire betekenis. De militaire functie ging in 1951 verloren. Pas sinds 1994 is het rijksmonument Loevestein verzelfstandigd als stichting Museum Slot Loevestein. Als rijks-gesubsidieerd museum valt het onder het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

In 2021 is Loevestein met alle rijksmusea opgenomen in de Erfgoedwet. Dat geeft Loevestein de lang verwachte erkenning van de nationale status en de benodigde stabiliteit om te kunnen werken aan de verdere ontwikkeling en te bouwen aan de toekomst.

Loevestein had gelukkig een gezonde uitgangspositie bij begin van de pandemie, maar zonder de steun van het rijk en andere partners waren de ambities teniet gedaan en was het bereikte ernstig bedreigt geweest. Doordat de pandemie ook nog doorwerkt in 2022 is nog een steunpakket in vooruitzicht gesteld.

Na het einde van de pandemie zal niet meteen alles weer naar het oude normaal terugkeren. We verwachten een overaanbod door de vele uitgestelde activiteiten in de culturele sector. Hierdoor zal de concurrentie binnen de sector maar ook met andere sectoren om de bezoekers respectievelijk klant groot zijn.

Bemoedigd door de goede resultaten tussen de lockdowns en bewust van de vele verbeteringen binnen de organisatie en met een wederom bijzonder themajaar in het vooruitzicht houden we wel vast aan het ‘begrote’ streefaantal bezoekers conform de meerjarenbegroting. Dit is mede gebaseerd op een informele benchmark met andere rijksmusea.

Een ander risico kan de toenemende inflatie en stijgende kosten zijn. Wel is gebleken, dat de Nederlandse economie snel hersteld en daardoor bezoekers en zakelijke partners Loevestein weer weten te vinden. Het blijft wel bijzonder belangrijk om waar mogelijk tijdig in te spelen over veranderende omstandigheden.

4.2 Werkbegroting 2022

Hieronder is de begroting van 2022 weergegeven, welke aansluit aan de meerjarenbegroting van het Beleidsplan 2021-2024.

Werkbegroting 2022	Begroot boekjaar 2022	Gerealiseerd boekjaar 2021
	€	€
BATEN		
Eigen inkomsten		
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3):	1.390.350	783.011
2 Kaartverkoop	805.000	508.267
3 Overige publieksinkomsten	585.350	274.744
4 Publieksinkomsten buitenland	-	-
5 Totaal Publieksinkomsten (1+4)	1.390.350	783.011
6 Sponsorinkomsten	-	-
7 Vergoeding coproducent	-	-
8 Overige directe inkomsten	237.774	237.774
9 **Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)**	237.774	237.774
10 **Totaal Directe inkomsten (5+9)**	1.628.124	1.020.785
11 Indirecte inkomsten	554.925	178.116
12 Private middelen — particulieren incl. vriendenverenigingen	25.000	-
13 Private middelen - bedrijven	-	-
14 Private middelen — private fondsen	-	-
15 Private middelen — goede doelenloterijen	-	-
16 **Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)**	25.000	-
17 **Totaal eigen inkomsten (10+11+16)**	2.208.049	1.198.901
18 Baten in natura	-	-

	Begroot boekjaar 2022	Gerealiseerd boekjaar 2021
	€	€
19 **Totaal structureel OCW (20+21+22+23)**	868.038	874.196
20 OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	-	-
21 OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	664.869	668.524
22 OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	114.154	114.805
23 OCW: Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap	89.015	90.867
24 Totaal structureel Provincie	-	-
25 Totaal structureel Gemeente	77.260	77.260
26 Totaal structureel publieke subsidie overig	-	-
27 **Totale structurele subsidies (19+24+25+26)**	945.298	951.456
28 Incidentele publieke subsidies	-	597.900
29 **Totaal subsidies (27+28)**	945.298	1.549.356
TOTALE BATEN (17+18+29)	3.153.347	2.748.257
LASTEN		
1 Personeelslasten	1.545.048	1.414.963
2 Huisvestingslasten	688.367	688.755
3 Afschrijvingen	320.929	336.867
4 Aankopen	-	-
5 Overige lasten	771.955	410.315
TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	3.326.299	2.850.900
6. Saldo uit gewone bedrijfsvoering (Totale baten - Totale lasten)	-172.952	-102.643
7. Saldo rentebaten /-lasten	-	2.269
8. Mutaties Aankoopfonds	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	-172.952	-104.912

4.3 Strategie bij tegenvallende inkomsten

Loevestein heeft in het verleden ingezet op inkomsten uit verschillende bronnen. Naast kaartverkoop en omzet als gevolg van het museumbezoek is ook met succes cultureel ondernemerschap getoond door het verhuur van ruimten en het aanbod van horeca. Deze spreiding van de inkomsten blijft voor Loevestein van belang. Loevestein wil naast de dagjes-mensen (Nederlandse recreanten) ook nieuwe doelgroepen aanspreken. Daarbij is het behoud van de bestaande doelgroep wel wezenlijk. Door een breder doelgroep (bij voorkeur ook jonger en diverser) is een bezoekersgroei makkelijker realiseerbaar en kunnen tegenslagen bij de ene doelgroep door de andere gecompenseerd worden.

Voor de zakelijke activiteiten en horeca zijn betere voorzieningen gerealiseerd waardoor de kansen voor verhuur toegenomen zijn. We volgen trends en ontwikkelingen van de markt en analyseren wat door de klant aan faciliteiten en service gevraagd wordt. De organisatie heeft daarom de nodige flexibiliteit nodig om hierop in te kunnen spelen. Marketing en acquisitie zijn daarvoor van doorslaggevende betekenis.

In de ontwikkeling van Loevestein willen we in deze fase voorkomen om te moeten temporiseren of af te schalen. Door het over de afgelopen jaren opgebouwde eigen weerstandsvermogen met een aantal bestemmingsfondsreserves én door de steun van het rijk tijdens de pandemie is dat ook niet nodig. Wel hebben we ingeteerd en moeten we waken over een verantwoorde reserve.
Omdat bezuinigingen en aanpassing in het personeelsbestand enkel kortstondig een oplossing zijn, maar meestal met verlies van kennis en ervaring gepaard gaan, proberen we dat tot het laatst uit te stellen, maar het zijn uiteraard instrumenten in de financiële gereedschapskist.
Door de onzekerheden van de afgelopen jaren is het belangrijk om nog actiever opbrengsten en kosten te monitoren en de kritieke prestatie indicatoren in beeld te hebben. Loevestein ontwikkelt daarvoor een nieuw dashboard.

4.4 Risico en onzekerheden

De borging van Loevestein in de erfgoedwet vanaf dit jaar maakt de kwetsbaarheid van onderhoud van het erfgoed en de collectie geringer. De minister van OCW heeft tijdens de pandemie haar ministeriële verantwoordelijkheid jegens Loevestein genomen, waardoor een zekere afhankelijkheid van de steun van het rijk juist een belangrijk voordeel is geweest. Loevestein is de minister daarvoor zeer erkentelijk. Met de uitkomsten van de landelijke verkiezingen en de nieuw gevormde regering is het risico op grote koerswijzigingen gering. Wel moet Loevestein alert blijven op mogelijke politieke verschuivingen. Landelijk, maar ook regionaal en lokaal. Ook de steun van de (omliggende) provincie(s) en gemeente(n) is van wezenlijk belang voor de stichting. Het versterken van de maatschappelijke relevantie en het beter zichtbaar maken van (inter)nationale betekenis van het erfgoed moet voorkomen dat bezuinigingen plaatsvinden.

Naast politieke ontwikkelingen is het voor Loevestein belangrijk om conjuncturele ontwikkelingen te volgen en daarop in te spelen. Door het cultureel ondernemerschap weet Loevestein normaliter substantiële extra inkomsten te genereren, maar door de crisis was ook deze inkomstenbron geraakt. Loevestein is zich bewust van het versterkende mechanisme, waarbij tijdens een recessie niet alleen minder mensen het museum bezoeken, maar ook minder gebruik maken van de horeca faciliteiten, de concurrentie tussen de culturele instellingen groter wordt en factoren als

bereikbaarheid van nog grotere invloed zijn. Echter in deze buitengewone crisis zijn gehele sectoren langdurig geraakt. De gezonde uitgangspositie en de steun van het rijk hebben daardoor de risico's binnen deze omstandigheden beperkt.

Middels een grondige beschrijving van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) zijn risico's in beeld gebracht, maatregelen beschreven en verantwoordelijkheden duidelijk gedefinieerd. Dit sluit dan wederom aan op de functieomschrijvingen en het ontwikkelde functiehuis van Loevestein. Het blijft een levend document dat jaarlijks tegen het licht wordt gehouden, maar ook in de organisatie moet leven.

4.5 Toekomstvisie

Op beleidsmatig gebied heeft Loevestein in de afgelopen jaren grote stappen gezet. Centraal vertrekpunt is het Ambitiedocument 2030 uit 2019 waarin ook de missie en visie van Loevestein is beschreven. Bij het opstellen van het Ambitieplan is rekening gehouden met de uitgangspunten van het cultuurbeleid en de beleidsnotities in de regio. In het Ambitieplan zijn wezenlijke keuzes vóór de versterking van de museale functie en de betere positionering van het erfgoed genomen. Hierop gebaseerd is in het overgangsjaar 2020 voorgesorteerd met het Twintigpuntenplan voor Twintig-twintig. In dat jaar is ook het Beleidsplan 2021-2024 opgesteld, dat direct aansluit op het Ambitieplan 2030 en uitgewerkt wordt in de afzonderlijke jaarplannen, zoals eveneens voor 2021, het Hugo de Grootjaar.

Omdat het van vitaal belang is voor de toekomstbestendigheid van Loevestein is een Haalbaarheidsonderzoek Doorontwikkeling Munnikenland en Slot Loevestein in 2020 uitgevoerd. Vervolgens is dat met de stakeholders besproken en in 2021 een aanvraag gedaan voor de RegioDeal Rivierenland voor de verdere ontwikkeling en uitwerking. In 2021 zijn medefinanciers gevonden bij de provincie Gelderland en de gemeenten Zaltbommel, Gorinchem en Altena. Staatsbosbeheer is partner in dit project. Het moet bijdragen aan een integrale verhaallijn met sluitende businesscases om vervolgens hiervan een masterplan samen te kunnen stellen en de ambities voor 2030 te behalen.
Ondertussen wordt gewerkt aan (a) de museale herinrichting binnen de vesting en (b) een huisvestingsstelsel dat ook op de lange termijn een goed huisvaderschap van Loevestein mogelijk maakt. Voor beide zaken wordt einde 2022 een plan en besluit verwacht. Met al deze op elkaar aansluitende stappen verwachten we Loevestein weer de landelijke positie te verwerven dat het historische erfgoed gerecht wordt.
Het bestaande momentum (Erfgoedwet, UNESCO-werelderfgoedstatus, toeristisch-recreatieve ambities gemeente, Vestingdriehoek en provincie, …) rechtvaardigt niet alleen de ambities maar geeft ook de benodigde 'Schwung' om de doelen te bereiken.

5. SAMENWERKINGSPARTNERS EN FINANCIERS

Voor een culturele open instelling als Loevestein met vele commerciële activiteiten is samenwerking van essentieel belang. In tegenstelling tot de schijnbare afgelegen ligging is Loevestein op vele andere gebieden juist heel goed gepositioneerd om zich vanuit verschillende lijnen te verbinden en zich goed te positioneren.

Zo is Loevestein aangesloten of werkt structureel samen met onder andere:
Ministerie van OCW, De Museumvereniging, Stichting Liniebreed Ondernemen, Stichting Vestingdriehoek, Rivierenland Bureau voor Toerisme, Gelderse Streken, Topkastelen, NBTC Holland Marketing, Coöperatie Erfgoed Gelderland, Kunsten '92, Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen (sKBL), Ondernemersvereniging VNO/NCW, Bedrijvenkring Bommelerwaard, Staatsbosbeheer, Waterschap Rivierenland, Provincie Gelderland (o.a. Pact van Loevestein), gemeente Zaltbommel, gemeente Altena, gemeente Gorinchem, gemeente West-Betuwe en Riveer.

De Vestingdriehoek is een stichting en een toeristisch samenwerkingsverband tussen de gemeenten Zaltbommel, Gorinchem, Altena, West-Betuwe, Fort Vuren en Loevestein. Als verbindende schakel is de veerdienst Riveer inclusief watertaxi van grote betekenis. De samenwerking binnen de Vestingdriehoek bestaat meer dan 20 jaar en is van betekenis voor Loevestein en de regio. Daarnaast heeft Loevestein in 2020 ook bijgedragen aan de ontwikkeling van de streekmarketing van de Bommelerwaard en is nog vertegenwoordigd in de klankbordgroep en het bestuur.

Loevestein werkt gezamenlijk met verschillende stakeholders aan de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van Loevestein en het Munnikenland (ruim 600 hectare natuurgebied rondom Loevestein). Dit wordt gesteund en gefinancierd door de partners van de RegioDeal Rivierenland (Rijk, provincie Gelderland, gemeenten Zaltbommel, Gorinchem en Altena, Staatsbosbeheer, Waterschap Rivierenland, Rijkswaterstaat). Een deel van de opgaven betreffen de (her)bouw van (historische) gebouwen, kansen van de riviercruisemarkt en het realiseren van duurzame energievoorziening.

Loevestein is onderdeel van de erfgoedtafel Oude Hollandse Waterlinie en het netwerk van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, waarvan de laatste eindelijk toch de UNESCO Werelderfgoed-status toegekend heeft gekregen. Dat is voor Loevestein een geweldige opsteker.
De ontwikkeling van de Nationale Park nieuwe stijl (NL Delta), met Loevestein als toegangspoort, is in een herbezinningsfase en terug bij het ministerie van Economische Zaken. We hopen, dat dit project in enige vorm nog doorgang kan krijgen en uiteindelijk bijdraagt aan meer binnenlandse en buitenlandse bezoekers die kennis kunnen maken met dit unieke landschap en de daarbij behorende bijzondere cultuurhistorie. Loevestein zoekt nu al actief de samenwerking met de culturele iconen van het gebied, het Biesboschmuseum en Stichting Kinderdijk, om programma's en activiteiten op elkaar af te stemmen en elkaar te versterken.

In 2021 heeft Loevestein het Hugo de Grootjaar kunnen vieren en heeft hierin met veel partners samengewerkt. Verderop in dit jaarverslag is meer informatie over de invulling van dit 400-jarig jubileum van De Groots ontsnapping uit Loevestein te vinden. Loevestein organiseert dit jubileumjaar in samenwerking met vele partners, onder meer met de omliggende gemeenten (Gorinchem, Zaltbommel, Altena), het Rode Kruis, de Gorinchemse Literatuurprijs, het International Film Festival Gorinchem, MBO Kennispunt Burgerschap, Museum het Prinsenhof Delft, Rijksmuseum Amsterdam, Stichting Grotiana, de Hoge Raad, Universiteit Maastricht en de Vrijheidscolleges. Doel van deze samenwerking was het om

zoveel mogelijk mensen kennis te laten nemen van het gedachtegoed van Hugo de Groot en om de positionering van Loevestein als Rijksmuseum te verstevigen.

De speciale Hugo de Groot-tentoonstelling, vorm gegeven door MAF Spatial Storytelling, heeft op veel belangstelling kunnen rekenen en wordt deels in het komende jaar behouden. De expositie kwam tot stand in samenwerking met subsidies van de gemeenten Zaltbommel, Altena en Gorinchem en bijdragen van het VSB Fonds, Mondriaan Fonds, Van Voorden Stichting, Stichting A.H. Martens van Sevenhoven, Stichting Van Ballegooijen, Stichting Teuntjeanna en met sponsoring van de Maastricht University (symposium) en een substantiële bijdrage van de Vrienden van Slot Loevestein.

6. GEDRAGSCODES

6.1 De codes

Loevestein heeft als rijksmuseum een maatschappelijke verantwoordelijkheid en wil daarom voorbeeldig met alle regelgeving en gedragscodes omgaan. De toepassing daarvan is dus een werkwoord. Het gaat hierbij om de Ethische Code, de Governance Code Cultuur, de Code Diversiteit en Inclusie, de Fair Practise Code en de regels rond het Bezoldigingsbeleid. De Ethische Code is afkomstig van de internationale standaard van het International Council of Museums (ICOM) en vanaf 2004 de basis van de beroepsethiek van musea. Bij de audit van het Museumregister is dit onderwerp ook vast onderdeel van de beoordeling. Vervolgens heeft Loevestein de Governance Code Cultuur in de statuten verankerd. Het is een instrument voor goed bestuur en toezicht in de gehele cultuursector. De Code is ‘principle based’. In 2019 is deze gedragscode geactualiseerd. Loevestein heeft de laatste versie bij de directie en de toezichthouders onder de aandacht gebracht.

Loevestein werkt met de Governance Code Cultuur in het bewustzijn aan de eerder beschreven maatschappelijk doelstelling. Integriteit en het voorkomen van ongewenste belangenverstrengeling is een kernwaarde van de organisatie. De Raad van Toezicht en de directie zijn zich bewust van de rollen en verantwoordelijkheden. Daarom is ook een zelfevaluatie onder externe begeleiding uitgevoerd. Met de directie is regelmatig contact vanuit de voorzitter van de RvT, via de nieuw opgerichte Audit, Bedrijfsvoering en Vastgoed-commissie en de Museale Commissie. In de Remuneratiecommissie wordt het functioneren van de directeur-bestuurder en zijn verantwoordelijkheid voor de algemene en dagelijkse leiding beoordeeld en toezicht gehouden op de verantwoorde inzet van middelen en mensen.

Loevestein onderschrijft dus de principes van de Governance Code en past deze actief toe. In de afgelopen drie jaren is nadrukkelijk voor meer maatschappelijke relevantie gekozen van het museum. De centrale thema’s van verdraagzaamheid en tolerantie zijn daar belangrijke voortvloeisels van. Daarom wordt ook de Code Diversiteit & Inclusie volmondig gesteund en in de praktijk gebracht. Zo is dit ook een vast onderdeel bij het personeels- en vrijwilligersbeleid, maar ook in de vormgeving en invulling van alle museale activiteiten.

Fair Practice Code is een aanvulling op de twee bovengenoemde codes en staat voor eerlijke, duurzame en transparante bedrijfsvoering. Loevestein zet zich daarom ook in voor Fair Pay, Fair Share en Fair Chain. Dit heeft zijn beslag gekregen in het ontwikkelde functiehuis van Loevestein, waarin gelijke functies ook gelijk verloond worden en er meer samenhang over de verschillende bedrijfstakken heen is ontstaan. Toen in de museum-CAO een bonus in het kader van de moeilijkheden in het coronajaar overeen gekomen was en

een salarisstijging in het nieuwe jaar, is dit ook toegepast op de horecamedewerkers (die onder de Horeca CAO respectievelijk CAO Uitzendkrachten vallen).

6.2 Inrichting van de organisatie

Stichting Museum Slot Loevestein is georganiseerd op basis van een RvT-model. De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid. Er is expliciet aandacht voor een zo divers mogelijke samenstelling van de Raad.

In het 'Reglement Raad van Toezicht Stichting Museum Slot Loevestein' wordt, zoals vastgesteld in de statuten artikel 7 lid 16, nader invulling gegeven aan de taakverdeling en de werkzaamheden van de Raad van Toezicht en de omgang met de 'directeur/bestuurder'. De Raad van Toezicht heeft profielen voor de benoeming van nieuwe leden vastgesteld. Daarnaast agendeert de voorzitter van de Raad van Toezicht jaarlijks een zelfevaluatie.
Het dagelijkse bestuur is in handen van de door de Raad van Toezicht aangestelde 'directeur/bestuurder'. De Raad van Toezicht stelt de rechtspositie en de bezoldiging van de directeur/bestuurder vast en heeft de bevoegdheden van de directeur-bestuurder en van de Raad van Toezicht vastgelegd in een reglement.

In het 'Bestuurs- en directiereglement' wordt invulling gegeven aan het in de statuten artikel 5 lid b aangeduide reglement waarin bepalingen over de aan de directie opgedragen taken en verantwoordelijkheden, bevoegdheden en werkwijze zijn opgenomen.

6.3 Randvoorwaarden

Bij benoeming van de leden wordt een 'inwerkpakket' (statuten, reglementen, schema van aftreden, jaarstukken, toelichting op organisatie, administratie en belangrijkste stromen) overhandigd. De statuten (artikel 7) dienen als leidraad/norm voor de vervulling van de rol van de Raad van Toezicht.
Op de website van Loevestein is alle relevante informatie zoals het recente jaarverslag te vinden. Ook de actuele missie en visie van Loevestein, het beleidsplan en de samenstelling van de Raad van Toezicht met nevenfuncties staan op de website vermeld. Hiermee voldoet Loevestein ook aan de ANBI-voorwaarden van de belastingdienst.

De directeur/bestuurder heeft conform het directiestatuur de bevoegdheden om de instelling te besturen. Hij neemt niet rechtstreeks deel aan het arbeidsvoorwaardenoverleg van de werkgever, maar stemt als lid van de Museumvereniging in met de CAO-voorstellen en wijzigingen.

Jaarlijks zal de voorzitter in samenspraak met een ander lid van de Raad van Toezicht als 'remuneratie-commissie' een gesprek voeren met de directeur-bestuurder over functioneren, arbeidsvoorwaarden en dergelijke. Dat zijn waardevolle gesprekken om de directeur-bestuurder los van de organisatie en dagelijkse praktijk te spreken, en de toekomst omtrent arbeidsinzet, persoonlijke ontwikkeling, ontwikkeling van de organisatie en het management, de opvolging en dergelijke in ogenschouw te nemen. Dit gesprek wordt door de voorzitter vastgelegd in een verslag.

Het lid van de Raad dat het vertrouwen geniet van de medewerkers (de Voorzitter) wordt standaard uitgenodigd voor het halfjaarlijks overleg met het gehele personeel.

6.4 Bezoldigingsbeleid

Stichting Museum Slot Loevestein valt onder de 'Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen' publieke en semipublieke sector. De directeur/bestuurder heeft een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. De beloningssystematiek verloopt conform de CAO van de Museumvereniging. Het jaarsalaris is opgebouwd uit een vast maandsalaris inclusief vakantie- en eindejaarstoeslag.

De heer Dumrese – Periode 1 januari tot en met 31 december 2021

- Beloning inclusief belastbare vaste en variabele onkostenvergoeding: €93.781
- Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn: €11.370

De leden van de Raad van Toezicht zijn onbezoldigd en ontvangen daarnaast ook geen vaste vergoedingen. Zij hebben de mogelijkheid onkosten te declareren, maar daar wordt door geen van de leden gebruik van gemaakt. Als tegemoetkoming voor hun diensten kunnen zij gebruik maken van faciliteiten binnen de vesting voor een ontvangst, vergadering of dergelijke. Ook worden zij uitgenodigd voor uiteenlopende museale activiteiten en ontvangen zij gratis een exemplaar van publicaties van Loevestein. Daarnaast ontvangen zij op verzoek vrijkaartjes voor een bezoek aan een evenement of activiteit. Hier wordt soms gebruik van gemaakt.

ACTIVITEITENVERSLAG

1. MUSEUM

1.1 Collectiebeleid en collectieplan
In 2021 is het nieuwe collectiebeleid voor 2021 – 2024 door het MT en de Raad van Toezicht vastgesteld. Zie hiervoor het Collectiebeleidsplan 2021 – 2024. Het nieuwe plan sluit aan op de nieuwe missie en visie. Ook zijn de achterstanden op gebied van collectiebeheer, -behoud en –registratie in kaart gebracht en is een plan opgesteld voor het wegwerken van deze achterstanden.

1.2 Registratie
Onderdeel van het collectieplan 21-24 is het voltooien van de basisregistratie. De huidige registratiegraad zit op ca. 96 %. In 2021 zijn er 308 voorwerpen geregistreerd. Ook zijn 1500 objecten voorzien van een foto. Ook zijn dit jaar alle historische standplaatsen (5900 stuks) ingevuld. Daarbij zijn er ieder kwartaal middels steekproeven standplaats- en conditiecontroles uitgevoerd.

1.3 Conservering en restauratie
De archeologische Werkgroep Loevesteyn heeft verschillende archeologische objecten gerestaureerd. Een aantal voorwerpen is verstevigd. De werkgroep is een aparte stichting die nauw met Loevestein samenwerkt. Zie voor nadere informatie het jaarverslag van de archeologische Werkgroep Loevesteyn.

1.4 Collectievorming, verwerving en afstoting
In 2021 zijn geen voorwerpen verzameld of afgestoten. Eén langdurig bruikleen is beëindigd (bolpoottafel Br-R4229 retour naar Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed).

1.5 Tijdelijke bruiklenen
In het kader van het Hugo de Grootjaar kon het museum een bijzonder 18e-eeuws glas met stippelgravure door David Wolff in tijdelijk bruikleen krijgen. Het glas met portret van Hugo de Groot werd in de Soldatenhuisjes tentoongesteld. Er waren geen tijdelijke uitleningen.

1.6 Toegankelijkheid collectie
In de tentoonstelling 400 jaar Hugo de Groot waren vijf historische boeken en één schilderij uit de collectie tentoongesteld. Door corona was de collectie op Loevestein minder goed toegankelijk voor de archeologische Werkgroep Loevesteyn.

1.7 Archeologie
In 2021 bestond de archeologische Werkgroep Loevesteyn 40 jaar. Dat jubileum is gevierd op Loevestein. Door corona hebben ze Loevestein dit jaar veel minder vaak kunnen bezoeken dan gebruikelijk was. Desondanks hebben ze allerlei conserverings- en restauratiehandelingen uitgevoerd. Er zijn veel objecttekeningen gemaakt van de archeologische voorwerpen. Deze tekeningen zijn aan Memorix toegevoegd. Ook hebben de leden in de weekenden demonstraties gegeven aan het publiek.

1.8 Vrijwilligers
In 2021 mocht het museum opnieuw dankbaar gebruik maken van de inzet van vele vrijwilligers. Het functieprofiel van de poortwachters is aangepast; hun werkzaamheden als gastheer vinden nu grotendeels plaats bij de entree van de vesting, in plaats bij de poort van het kasteel. De Historische Naaivereniging is in goed overleg met de leden opgeheven.

1.9 Gidsen
Gidsen hebben dit jaar voor iedere schoolvakantie een verhaal ontwikkeld. Door coronamaatregelen voorzagen zij buiten vakanties om het publiek van korte pitches, in plaats van verhalen. Daarnaast hebben zij in de corona-periode veel alternatieve werkzaamheden opgepakt; veel onderhouds- en schoonmaakwerkzaamheden aan het kasteel en ondersteuning bij de ontwikkeling van educatieve programma's. Het gidsenteam is met twee personen uitgebreid.

1.10 Tijdelijke expositie ‘400 jaar Hugo de Groot’ en Hugo de Grootjaar
Om het 400-jarig jubileum van Hugo de Groots ontsnapping uit het slot te vieren werd het Hugo de Grootjaar (HdG400) georganiseerd. Belangrijkste activiteit was de tentoonstelling 400 jaar Hugo de Groot. Ondanks het korte tijdsbestek waarin het Hugo de Grootjaar moest worden gerealiseerd en de beperkingen die er waren door de coronapandemie, zijn we buitengewoon tevreden met de wijze waarop het jubileumjaar heeft plaatsgevonden. Met name de tentoonstelling en de vele samenwerkingen met relevante partners (o.a. Hoge Raad, Amnesty, Rode Kruis, Unesco, Verenigde Naties, verschillende universiteiten, Grotiana, Rijksmuseum, Museum Prinsenhof Delft en de gemeenten Altena, Zaltbommel en Gorinchem) hebben ervoor gezorgd dat Loevestein belangrijke stappen heeft gezet in het bouwen aan de nieuwe positionering als rijksmuseum, waarin de eigen geschiedenis wordt verbonden aan actuele thema's gekoppeld aan vrede, vrijheid en recht.

Ondanks corona waren de bezoekersaantallen dit jaar relatief heel goed, met zelfs een recordaantal in augustus. De tentoonstelling en activiteiten 'nieuwe-stijl', zijn door veel bezoekers en collega's als heel positief ervaren.

1.11 Herinrichting
In 2021 is begonnen met de planvorming voor de herinrichting van het museum. De herinrichting is een belangrijke stap richting het doel om Loevestein te maken tot een rijksmuseum van nationale allure. Doel van de herinrichting is om enerzijds bezoekersgroei te realiseren en te faciliteren. Anderzijds moet het zorgen voor een veel hoogwaardigere bezoekersbeleving waarbij de geschiedenis van Loevestein en de betekenis daarvan veel beter wordt geduid middels een nieuwe vaste opstelling in kasteel, vesting en bijgebouwen.

In samenwerking met een projectcoördinator en een conceptontwikkelaar is gewerkt aan het projectplan en concept.

2. EDUCATIE

Op het gebied van educatie zijn er veel stappen gezet. Zo zijn er voor alle groepen museumlessen ontwikkeld en is er in samenwerking met Nieuwsbegrip een lesbrief over Hugo de Groot opgesteld. Buiten nieuw regulier aanbod, zijn er in het kader van het Hugo de Grootjaar twee educatieve programma's ontwikkeld; de boekenkistactie voor primair onderwijs en in samenwerking met Amnesty de schrijfactie ‘Write 4 Rights’ voor het vmbo.

De belangstelling voor deze programma's was groot. Door corona zijn er echter veel schoolbezoeken geannuleerd. Hierdoor is de boekenkistactie verlengt en nog tot maart 2022 te boeken.

Voor alle kinderen die een bezoek brachten aan het museum was er een gratis Hugo de Groot speurboekje beschikbaar.

In het kader van het Hugo de Grootjaar waren er veel activiteiten op het gebied van educatie:

- De aftrap van de landelijke schrijfactie Write 4 Rights van Amnesty vond dit jaar op Loevestein plaats.
- In de schoolvakanties allerlei workshops
- Hugo de Groot instaprondleidingen ieder weekend
- Uitreiking Gorinchemse literatuurprijs (thema Hugo de Groot) en lesbrief
- Human Rights Defenders in residence i.s.m. Justice & Peace
- Vrijheidscolleges Loevestein, Prinsenhof, Rijksmuseum en Hoge Raad
- Podcast Grootspraak (met dank aan Stichting Vrienden van Slot Loevestein)

Aantallen bezoekers Loevestein verdeeld in reguliere bezoekers en museumkaart bezoekers						
	2021		2020		2019	
	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%
Reguliere bezoekers	34.151	67,7%	30.354	64,8%	50.419	69,0%
Volwassen (vol.tarief)	*15.942*	46,7%	*15.195*	50,1%	*18.049*	35,8%
Kind (minderjarige.tarief)	*5.004*	14,7%	*9.651*	31,8%	*8.718*	17,3%
Gratis	*1.923*	5,6%	*1.122*	3,7%	*3.366*	6,7%
Overige tarieven	*11.282*	33,0%	*4.386*	14,4%	*20.286*	40,2%
Museum kaart bezoekers	16.309	32,3%	16.465	35,2%	22.635	31,0%
Volwassen	*12.225*	*75,0%*	*11.297*	*68,6%*	*15.918*	*70,3%*
Kind	*4.084*	*25,0%*	*5.168*	*31,4%*	*6.717*	*29,7%*
Totaal	**50.460**	100,0%	**46.819**	100,0%	**73.054**	100,0%

Aantallen bezoekers Loevestein verdeeld in volwassenen en kinderen						
	2021		2020		2019	
	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%
Volwassenen	36.987	73,3%	32.764	70,0%	49.027	67,1%
Kinderen (tm 18 jr)	13.473	26,7%	14.055	30,0%	24.027	32,9%
in schoolverband	*750*	*1,5%*	*792*	*1,7%*	*3.451*	*4,7%*
anders	*12.723*	*25,2%*	*13.263*	*28,3%*	*20.576*	*28,2%*
Totaal	**50.460**	**100,0%**	**46.819**	**100,0%**	**73.054**	**100,0%**

3. WETENSCHAP EN ONDERZOEK

Onderzoek en documentatie
In samenwerking met Maastricht University en Lab voor Toekomstige Generaties organiseerde Loevestein een twee-daags, hybride symposium over de mensenrechten van toekomstige generaties. Dit actuele onderwerp is vanuit de erfenis van Hugo de Groot benadert. Aan het symposium namen veel toonaangevende sprekers en totaal 385 deelnemers uit binnen- en buitenland deel. Binnen het vakgebied had het symposium veel impact. Voor Loevestein was het een belangrijke invulling van de platformfunctie en het opbouwen van het wetenschappelijke netwerk.

4. PUBLIEKSACTIVITEITEN

4.1 Algemeen
Als gevolg van de tweede nationale lockdown was Loevestein de eerste helft van het jaar gesloten. Vanaf 26 juni 2021 ging Loevestein, onder strenge voorwaarden, weer open voor publiek. Bij alle publieksactiviteiten stond een veilig bezoek voorop. Op 19 december moest Loevestein de deuren weer sluiten, waardoor Kerst op Loevestein niet door kon gaan.

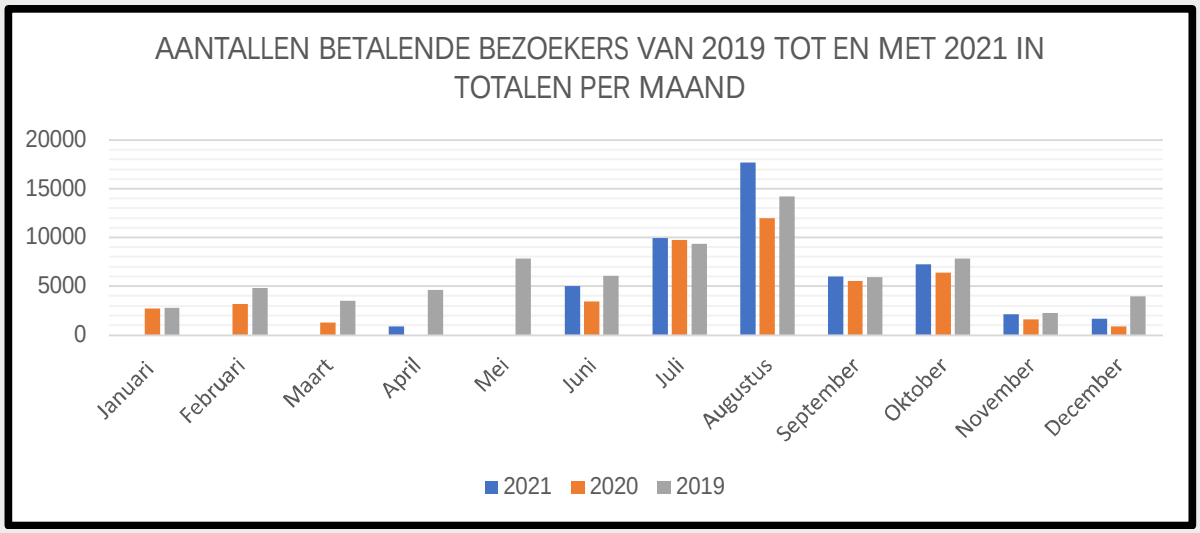

4.2 Bezoekers
Tussen de periodes van sluiting en ondanks alle restricties kon Loevestein toch nog 50.460 bezoekers ontvangen, met een bezoekersrecord van 17.700 in augustus. Een van de redenen voor dit bezoekersrecord was de benoeming van Loevestein (als onderdeel van de Hollandse Waterlinies) tot Unesco Werelderfgoed.

5. EVENEMENTEN

In het jubileumjaar vonden er vele evenementen plaats. Naast evenementen op het gebied van educatie (zie 2), waren er ook veel publieksactiviteiten. Hier een aantal:

- Lancering 22 maart met president van de Hoge Raad Dineke de Groot als ambassadeur.
- Filmvertoningen i.s.m. International Film Festival Gorinchem en het Rode Kruis met films over thema's die raken aan het gedachtengoed van Hugo de Groot.
- Cultuurwandeling in samenwerking met gemeenten Gorinchem, Altena en Zaltbommel.

Door corona zijn de volgende evenementen afgelast:

- Naturalisatiedag i.s.m. omliggende gemeentes
- Kerst op Loevestein

GEBOUWEN EN TERREINEN

1. ONDERHOUD EN GROOTONDERHOUD

De gebouwen en bouwwerken zijn de belangrijkste collectie-items van museum Loevestein. Loevestein ziet het als kerntaak om dit nationale erfgoed te bewaken, in stand te houden en toegankelijk te maken.

In 2021 heeft Loevestein de meerjarige pilot van ‘eigenaarschap’ geëvalueerd en zet in op de continuering van de bestaande werkwijze. Bij een formalisering van de huidige situatie, waarvan Loevestein grote voorstander is, moeten wel afspraken gemaakt worden over het achterstallige onderhoud bij begin van de pilot (toen ter waarde van 1,2 miljoen euro) en overige beheerskosten en risico’s (scheuren van wallen door droge zomers, schade door hoogwater en bevers etc.) In 2022 worden de afspraken verder concreet gemaakt

Loevestein heeft een Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) tot 2035 opgesteld. Conform dat plan hebben we in de eerste helft van 2021 al het houtwerk van de bijgebouwen geschilderd. In februari heeft de gunning plaatsgevonden op basis van de uitgebrachte offerten.

Naast het schilderen was het ook de bedoeling benamingen op de gebouwen te schilderen. Zoals dit ook bij andere gebouwen van de Nieuwe Hollandse waterlinie is gedaan. Hiermee worden moderne borden overbodig en kunnen verwijderd worden. Deze werkzaamheden zijn uitgesteld naar 2022.

2. GROENBEHEER

Voor dit project is in 2020 een visieplan geschreven. Hiermee wordt vastgesteld, hoe het groen er over 100 jaar uit ziet. Dit plan is gebaseerd op de militaire geschiedenis van deze locatie. Een groot aantal bomen zal daarvoor gepland worden. Ook worden enkele (zieke) bomen verwijdert, die niet in deze historie en visie passen. In 2021 hebben we een aantal bomen weggehaald en een aantal bomen bij gepland conform het plan (zie daarvoor de bijlage van het Beleidsplan 2021-2024)

3. INVESTERINGEN

Loevestein heeft een duidelijke keus gemaakt om de activiteiten te ontvlechten en de museale functie voorop te stellen. Hierdoor wordt Loevestein tijdelijk belemmerd in de mogelijkheden op de zakelijke markt. Bovendien heeft Loevestein ondanks de weidsheid van de natuur en rivieren ruimtegebrek. Dat was onder vroegere militaire commandanten al zo en dat is niet veranderd. Loevestein wil daarom ruimten creëren door herbouw van historische gebouwen. Hiervoor wordt een Masterplan ontwikkeld, dat voortbouwt op de haalbaarheidsstudie toeristisch-recreatieve ontwikkeling Munnikenland en Slot Loevestein.

Loevestein is recent onderdeel geworden van de RegioDeal Rivierenland. Loevestein gaat met alle stakeholders werken aan de integrale verhaallijn en gebiedsontwikkeling. Hierdoor zal een landelijk icoon ontstaan waarin cultuurhistorie, natuur en water op een unieke manier bij elkaar komen. In 2021 is hiervoor een projectmedewerker voor beleid en ontwikkeling aangetrokken.

In 2021 hebben we een start gemaakt met de ontwikkeling van het Masterplan 2030 en een eerste stap gezet in het reconstrueren van de Genieloods. Het vergunningentraject neemt echter langere tijd in beslag, waardoor de planning voor de realisatie (gepland zomer 2022) bijgesteld moest worden.

Van kleinere omvang, maar belangrijk voor de status als kids-proof museum is de aanleg van een kinder-stormbaan, dat op de plaats is gekomen van de ondergeschikte kruidentuin. Daarmee sluit het meer aan bij de militaire betekenis van Loevestein.

4. DUURZAAMHEID

Loevestein voldoet aan de huidige energienorm van de RVO. Als lid van een werkgroep van rijksmusea binnen de Museumvereniging gaan we onderzoeken hoe nog verdere verduurzaming mogelijk is. Loevestein is op dit gebied al vele jaren zeer vooruitstrevend.

In 2021 hebben we de mogelijkheden bekeken om het kantoorgebouw C softwarematig aan het gebouwbeheersysteem te koppelen, zodat we dit gebouw voor 75% met de bestaande warmtepomp kunnen verwarmen. Gezien de kosten van de realisatie wordt dit in de periode 2023-2025 uitgevoerd.

ORGANISATIE

1. PERSONEEL

Loevestein heeft verschillende ‘bedrijfstakken’: het ‘museum- en educatiebedrijf’, het ‘facilitaire bedrijf’ voor onderhoud en beheer van het erfgoed en ondersteunend en zakelijk het ‘horecabedrijf’ met de B&B. Gezien de breedte van de organisatie is er per bedrijfsonderdeel slechts beperkte bezetting. In de lijn van de ambities (zie Ambitieplan 2030 en 20P20), de professionalisering en om de kwetsbaarheid van de organisatie te verminderen is de personele bezetting versterkt. Dat is mede gebeurd om na het (eerste) coronajaar weer sterk terug te kunnen komen. Vervolgens heeft het tweede coronajaar ingezet.

Dankzij het steunpakketten van de overheid was het mogelijk om een groot deel van het personeel tijdens de coronacrisis te behouden. Loevestein heeft hier bewust voor gekozen, uit goed werkgeverschap en het besef dat het personeel de ware schat van de organisatie is. Bij de wederopbouw, welke hopelijk niet lang op zich laat wachten, zijn vooral deze betrokken mensen nodig om het erfgoed toegankelijk te maken. Helaas heeft Loevestein geen gebruik kunnen maken van de NOW-regelingen. Dit omdat de subsidie voor het onderhoud als ook de steunpakketten als inkomen zijn aangemerkt.

Het Loevestein team bestaat per einde boekjaar uit 35 betaalde medewerkers (28 vrouwen en 7 mannen) waarvan 11 fulltime medewerkers (5 vrouwen en 6 mannen):

Afdelingen	Medewerkers	FTE	Vrouw / Man
Directie & Beleid	2.0	2.0	1 / 1
Museumbedrijf	11.0	6.1	10 / 1
Horecabedrijf	2.0	1.8	2 / 0
Facilitairbedrijf	3.0	3.0	0 / 3
Communicatie & Publiek	14.0	9.9	7 / 1
Financiën en Organisatie	3.0	2.3	2 / 1
Totalen	35 medewerker	25.1 FTE	28 / 7

Door de coronacrisis is de voorgenomen overname van de payrollers (horeca) en inhuur schoonmaak uitgesteld tot najaar 2022.

In de afgelopen jaren zijn handboeken samengesteld om werkprocessen te beschrijven. Deze zijn verder uitgewerkt en geactualiseerd. Het functiehuis is verder uitgewerkt en verfijnd. Ook is een cyclus van functioneringsgesprekken in de nieuwe opzet uitgevoerd. Hierin is er ook aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling, zowel in collectief verband als ook individueel niveau. Door de coronacrisis is een deel van de trainingen uitgesteld.

Het ziekteverzuim is met 6,6% nog steeds vrij hoog wat voornamelijk (6%) te wijten is aan langdurig ziekteverzuim. Uit het jaarverslag vertrouwenspersoon 2021 (Arbo Unie) blijkt dat er geen beroep is gedaan op deze externe vertrouwenspersoon en worden dan ook geen aanbevelingen op dit vlak gedaan.

Het voornemen om meer plenaire overleggen met het personeel te organiseren was moeilijk te realiseren, maar is zo goed mogelijk vervangen door digitale informatiebijeenkomsten.

2. VRIJWILLIGERS

Ook bij een professionaliserend Loevestein is de rol van vrijwilligers onmisbaar. Tegelijkertijd weerspiegelen ze het maatschappelijke draagvlak. Loevestein wil de manier van het ‘binden, boeien en behouden’ van vrijwilligers moderniseren. Hiermee is een begin gemaakt, maar door de crisis is dit getemporiseerd. Het is de doelstelling om dit in deze beleidsperiode te realiseren maar in 2022 zullen alvast wezenlijke stappen gezet worden.

Door de lockdowns was er vrees dat het moeilijk zou zijn om de vrijwilligers betrokken te houden maar de loyaliteit is ongekend groot. Dit achten we niet vanzelfsprekend en we zullen hierin blijven investeren.

3. VEILIGHEID

De veiligheid van bezoekers, medewerkers en vrijwilligers is voor Loevestein een permanent aandachtspunt. Risico's willen we voor onze bezoekers tot een minimum beperken en tegelijk ook bewustmaken daarvan via onze verschillende communicatiemiddelen. Standaard zijn de BHV-trainingen, Arbo-toezicht, HCCP-controle etc. voor het personeel. Uiteraard is gastvrijheid voor ons van groot belang en zijn passende omgangsvormen voor een veilig klimaat vanzelfsprekend. Tegelijk zien we ook ontwikkelingen in de samenleving waarvoor we onze medewerkers preventief willen beschermen door training in omgaan met agressie. Loevestein organiseert jaarlijks een calamiteitentraining (met of zonder hulpdiensten). Door de pandemie is dit echter uitgesteld tot begin 2022. Uiteraard worden de benodigde calamiteitenplannen jaarlijks geactualiseerd en de meldinstallatie regelmatig (maandelijks) gecontroleerd.

Door corona is er een nieuwe dimensie bij gekomen. De pandemie was in het verleden meer een theoretisch geval waarvan de waarschijnlijkheid van optreden gering werd geacht. In 2021 en mogelijk de jaren daarna zal dit nog op de voorgrond staan.

Een ander modern verschijnsel is cybercrime. Loevestein heeft in 2021 de veiligheid in combinatie met het ICT-plan opnieuw tegen het licht houden.

4. MARKETING EN COMMUNICATIE

Het jaar 2021 stond in het teken van Hugo de Groot en de marketinginspanningen waren hier dan ook aan gerelateerd. Om het thema in nationaal opzicht voor het voetlicht te krijgen zijn tijdelijke social mediakanalen en een website over Hugo de Groot gerealiseerd. Daarnaast is er een campagne voor tentoonstellingsbezoekers en families op touw gezet met de tentoonstelling '400 jaar Hugo de Groot' als uitgangspunt.

In de printed en online pers is ook veel aandacht geschonken aan het heugelijke nieuws dat Slot Loevestein in juli als onderdeel van de Hollandse Waterlinies tot UNESCO World Heritage is uitgeroepen.

Media aandacht
In totaal zijn er 2.000 berichten over Slot Loevestein in de media verschenen, met een totale mediawaarde van 3.000.000 euro. Hiervan waren er 614 over het Hugo de Grootjaar. Deze hebben een mediawaarde van 1.000.000 euro.

Online bezoekers:

- website: 213.500 gebruikers | 291.800 sessies (2020)
- facebook: 7.587 volgers
- instagram: 1.865 volgers
- twitter: 2.613 volgers
- linkedIn: 790 volgers
- podcast Grootspraak: ruim 12.000 downloads

CULTUREEL ONDERNEMERSCHAP

1. Horeca

De horeca is een belangrijk onderdeel voor een prettig museumbezoek, maar ook een essentieel onderdeel voor de exploitatie en het mogelijk maken van de verschillende activiteiten. Er is hard gewerkt aan de kwaliteit van de dienstverlening door het personeel en van de producten en het resultaat is van een hoog niveau.

Maar ook in deze bedrijfstak zijn de gevolgen voor de pandemie groot. Net zoals in 2020 is ook in dit coronajaar de omzet van de horeca lager uitgevallen dan begroot. Vanaf 01 juni 2021, kon de vernieuwde en heringerichte Taveerne eindelijk geopend worden voor onze bezoekers. Dit heeft een sterke verbetering van de sfeer opgeleverd, welke bovendien beter aansluit op de authenticiteit van de omgeving. Conceptueel is het assortiment geoptimaliseerd met streekproducten (mede vanuit het oogpunt van de duurzaamheidsdoelstelling) en is de beleving van de bezoeker meer in een lijn komen te staan met de verwachtingen van bezoekers. In het begin van 2021 zijn werkwijzen gestandardiseerd, waardoor er ook een hogere automatiseringsgraad is bereikt. Hoewel de bezoekersaantallen lager waren is in de Taveerne en de andere horeca locaties (de Barak en de Remise) de gemiddelde omzet per bezoeker gestegen van €3,72 in 2020 naar € 4,56 in 2021. In vergelijking met 2019 (€4,94) en de gestelde norm van €4,90 voor 2021 is dit resultaat nog niet dat wat we graag willen laten zien. Uitgaande van een ‘normaal’ jaar verwachten wij de norm voor 2022 (€5,00 per bezoeker) alsnog te kunnen waarmaken.

Buiten de lock downs was in de Bed & Breakfast een toename van het aantal gasten te zien, met name in de weekenden en vakantieperiodes. Hierdoor is de omzet in het derde kwartaal gestegen. Om gasten in de coronaperiode tegemoet te komen zijn de faciliteiten uitgebreid met een diner dat in de Taveerne genuttigd kon worden.

2. Zakelijke activiteiten

Op gebied van zakelijke activiteiten en feesten was het een zeer moeilijk jaar. Niet alleen was Loevestein een half jaar gesloten, maar ook de continue veranderende regelgeving maakte het ingewikkeld om feesten en zakelijke evenementen te organiseren. Door deze onzekerheid waren klanten terughoudend met boeken. Daarnaast moesten veel partijen worden afgezegd of verplaatst naar een ander moment. Dit heeft uiteraard geleid tot een zeer fors omzetverlies. Of het gelukt is om deze klanten aan Loevestein gebonden te houden moet in de post-coronaperiode blijken, maar de medewerkers hebben er alles aan gedaan om deze binnen de mogelijkheden te binden voor de toekomst.

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht ziet voor het tweede jaar op rij dat Rijksmuseum Loevestein door de pandemie onverwachts voor grote uitdagingen is komen te staan. Wel is de Raad van Toezicht verheugd met de resultaten die ondanks deze crisis heeft behaald. Personeel en vrijwilligers blijven de blik op de toekomst richten en de betrokkenheid is onverminderd groot.

De Raad van Toezicht had in 2021 vier vergaderingen gepland: op 9 maart, 18 juni, 15 oktober en 17 december. De laatste vergadering is door overmacht uitgesteld naar 28 januari 2022 en heeft plaatsgevonden.
De directeur-bestuurder heeft alle bijeenkomsten van de Raad van Toezicht bijgewoond en daarvoor tijdig en naar behoren de benodigde gegevens verstrekt zodat de Raad van Toezicht zijn toezichthoudende taak naar behoren kon vervullen. Vooraf aan iedere vergadering heeft de Raad van Toezicht ook een kort overleg gehad met uitsluitend de leden van de raad.
Tijdens iedere vergadering worden het te voeren beleid en de voortgang daarvan alsmede lopende projecten en de financiële stand van zaken besproken. Behandelde onderwerpen waren onder andere het jaarverslag 2020, het jaarplan 2021 en de begroting 2021, het Hugo de Groot-jaar, de kwartaalcijfers 2021, personele aangelegenheden, ontwikkelingen naar aanleiding van de coronapandemie en de verschillende steunpakketten, het te voeren beleid 2021 en verder en diverse museale zaken.

De Raad van Toezicht bestaat uit zes leden met een eigen profiel. Er is een rooster van aftreden. De leden hebben zich gecommitteerd aan de gedragscodes van Loevestein en de culturele sector.
Door het in werking treden van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) per 1 juli 2021 zijn vroegtijdig de statuten en de modus operandi van de raad onderzocht. Door de WBTR en omdat de minister van OCW wenst om de hoorplicht van nieuwe leden van de RvT statutair te verankeren is besloten om de statuten van d stichting te actualiseren. De concept-statuten zijn gereed en goedgekeurd, maar voor het passeren zijn we nog in afwachting van de goedkeuring van het ministerie.
De Raad van Toezicht heeft bestuursadviseur dr Paul Nobelen gevraagd om de zelfevaluatie van het Raad van Toezicht te begeleiden. De uitkomsten zijn met elkaar besproken en in de vergadering vastgelegd.

Tijdens de vergaderingen heerst een open sfeer, wordt de uitvoering afgezet tegen het plan en de begroting en worden informatie en ideeën gedeeld. Voorafgaande aan cruciale beleidsmomenten kan de Raad van Toezicht tijdig en gestructureerd input leveren in de beleids- en strategieontwikkeling. De voorzitter heeft regelmatig contact met de bestuurder. Als het nodig is wordt het contact gezocht. De Raad van Toezicht werd niet overvallen door achtergehouden informatie en/of andere zaken. De voorzitter heeft tevens een rol als aanspreekpunt voor het personeel. In die hoedanigheid is hij in 2021 niet aangesproken door medewerkers.
Bijzonder dit jaar was de Meeloopdag, waarin de leden van de Raad van Toezicht uitvoerig kennis hebben gemaakt met deelgebieden en in gesprek waren met de MT-leden over de praktijk binnen het rijksmuseum.

De Raad van Toezicht heeft drie commissies ingericht, de Commissie Audit, Bedrijfsvoering en Vastgoed (ABV-cie), de Museale Commissie (Mu-cie) en de Remuneratiecommissie (RemCo).

De ABV-commissie is zes keer bijeen geweest (5 en 9 maart, 11 juni, 8 oktober, 23 november en 10 december). De ABV-commissie en heeft de jaarrekening en het accountantsverslag met de accountant en direct betrokkenen besproken. Ook kamen lopende projecten, horeca en de verschillende aspecten van het onderhoud en beheer van het vastgoed aan de orde. Naast de ABV-vergaderingen waren er nog (voorbereidende) gesprekken op het gebied van bedrijfsvoering en de financiële portefeuille tussen de directeur-bestuurder en/of de operationele manager en de voorzitter van de ABV-commissie, de heer Moolenaar.

De directeur-bestuurder en de ABV-commissie hebben op 17 maart 2022 een gesprek gevoerd met de accountant van Kamphuis & Berghuizen over de jaarstukken 2021. In dit gesprek is uitvoerig ingegaan op het jaarverslag, de jaarrekening en het bestuursverslag. De voltallige Raad van Toezicht heeft het jaarverslag 2021 met de jaarrekening op 23 maart besproken en goedgekeurd.

De Museale Commissie is twee keer, namelijk op 26 februari en 1 oktober bijeen geweest. De Museale commissie heeft zich over Jaarplan 2022 gebogen, als mede over het Hugo de Grootjaar, de uitgangspunten voor de museale herinrichting, het collectieplan en het concept van de wisseltentoonstelling van 2022.

De Remuneratiecommissie bestaande uit de voorzitter van de Raad van Toezicht en de voorzitter van de ABV-commissie. Op 28 juni heeft een tussentijds gesprek met de directeur-bestuurder plaatsgevonden. Het jaarlijkse functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder was gepland op 17 december maar was door persoonlijke omstandigheden van de directeur-bestuurder uitgesteld tot 28 januari. Wel heeft de RemCo op 17 december met alle MT-leden afzonderlijk gesprekken gevoerd om het functioneren van de directeur-bestuurder te beoordelen.

De Raad van Toezicht handelde conform het eigen regelement. Daarnaast stond de Raad van Toezicht de directeur-bestuurder bij met advies over actuele ontwikkelingen en was bereid om netwerk en expertise in te zetten waar opportuun.
De Raad van Toezicht is het ministerie van OCW erkentelijk voor de steun in de crisistijd. Ook spreekt de raad zijn waardering uit aan alle partners, zoals de gemeenten van het Vestingdriehoek, de Vrienden van Slot Loevestein en de vele andere betrokkenen, niet op de laatste plaats ook voor het personeel en de vrijwilligers, welke het erfgoed dagelijks levendig houden.

Loevestein, 23 maart 2022,

Dhr. mr. G.A. (Ard) van der Steur (voorzitter)
Mevr. drs. R.W.J. (Reinie) Melissant-Briene MSM
Mevr. N.F. (Nathalie) Barones van Verschuer – des Tombe
Mevr. S. (Souad) el Markhous
Dhr. B. (Teus) Eenkhoorn (vz Museale Commissie)
Dhr. drs. V.G. (Vincent) Moolenaar (vz ABV-commissie)

SLOTWOORD EN VASTSTELLING JAARVERSLAG

De verwachtingen aan het bijzondere Hugo de Grootjaar – 400 jaar ontsnapping van Nederlands grootste rechtsgeleerde uit het staatsgevangenis Loevestein – waren hoog. We dachten corona achter ons te kunnen laten en met dit bijzondere jaar, met een prachtige expositie gericht op het zo relevante gedachtengoed en de vele activiteiten weer snel onder de aandacht bij de bezoekers te komen. Het verliep dit jaar ook weer anders, gebukt onder nieuwe corona-varianten. Maar aan het einde van het jaar overheerst vooral de trots van alles wat ondanks deze omstandigheden bereikt is!

Loevestein heeft alles behalve stil gestaan. De tijd is goed benut om aan de toekomst te kunnen bouwen. Medewerkers en betrokkenen toonden wederom veel veerkracht, enorm enthousiasme en betrokkenheid. In de korte tijd dat Loevestein open was hebben we een ongekend aantallen bezoekers mogen verwelkomen en zijn ondanks de vele beperkingen veel activiteiten succesvol uitgevoerd. Dankzij veel steun en de grote inzet van de medewerkers staat Loevestein weer klaar om het komende jaar tot een succes te maken. Vol verwachting en vertrouwen zien 2022 tegemoet.

De directie heeft het jaarverslag en de jaarrekening 2021 ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht. De Raad heeft het jaarverslag op 23 maart 2022 goedgekeurd en de bestuurder decharge verleent. De Raad van Toezicht dankt de directeur-bestuurder en de personeelsleden voor het vele werk dat zij hebben verricht. De directeur-bestuurder heeft het jaarverslag vastgesteld.

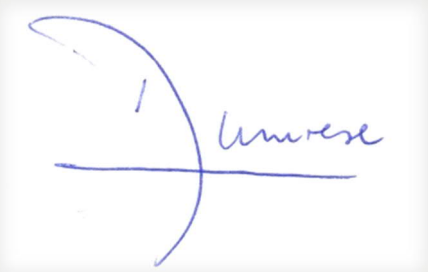

M. (Ed) Dumrese
Directeur-Bestuurder

JAARREKENING 2021

Stichting Museum Slot Loevestein

BALANS PER 31 DECEMBER 2021 (NA RESULTAATBESTEMMING)

		31 december 2021		31 december 2020	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
I	Materiele vaste activa	555.100		745.992	
	Totale vaste activa		555.100		745.992
Vlottende activa					
IV	Voorraden	60.399		34.405	
V	Vorderingen	265.977		148.998	
VII	Liquide middelen	2.003.920		1.918.274	
	Totale vlottende activa		2.330.296		2.101.677
	TOTALE ACTIVA		2.885.396		2.847.669

		31 december 2021		31 december 2020	
		€	€	€	€
PASSIVA					
Eigen vermogen					
I	Algemene reserve	860.866		1.021.399	
II	Bestemmingsreserves	833.985		778.364	
	Totaal eigen vermogen		1.694.851		1.799.763
Voorzieningen					
VII	Groot onderhoud	130.402		9.330	
	Totale voorzieningen		130.402		9.330
Langlopende schulden					
	Investeringssubsidie	295.822		533.596	
IX	**Totale Langlopende schulden**		295.822		533.596
Kortlopende schulden					
	Schulden aan leveranciers	199.769		108.855	
	Belastingen en premies sociale verzekeringen	58.224		41.308	
	Overige schulden en overlopende passiva	506.328		354.817	
X	**Totale Kortlopende schulden**		764.321		504.980
	TOTALE PASSIVA		2.885.396		2.847.669

Kamphuis & Berghuizen
accountants | belastingadviseurs

Stempel voor identificatiedoeleinden.

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING OVER 2021

		Boekjaar 2021	Begroot 2021	Boekjaar 2020
		€	€	€
BATEN				
Eigen inkomsten				
1	Publieksinkomsten binnenland (2+3):	783.011	1.211.300	639.906
2	Kaartverkoop	508.267	700.000	447.449
3	Overige publieksinkomsten	274.744	511.300	192.457
4	Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
5	**Totaal Publieksinkomsten (1+4)**	783.011	1.211.300	639.906
6	Sponsorinkomsten	-	-	-
7	Vergoeding coproducent	-	-	-
8	**Overige directe inkomsten**	237.774	237.774	237.774
9	**Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)**	237.774	237.774	237.774
10	**Totaal Directe inkomsten (5+9)**	1.020.785	1.449.074	877.680
11	**Indirecte inkomsten**	178.116	500.575	98.031
12	Private middelen: particulieren incl. vriendenverenigingen	-	25.000	25.000
13	Private middelen: bedrijven	-	-	-
14	Private middelen: private fondsen	-	-	3.500
15	Private middelen: goede doelenloterijen	-	-	-
16	**Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)**	-	25.000	28.500

Stempel voor identificatiedoeleinden.

17	**Totaal eigen inkomsten (10+11+16)**	1.198.901	1.974.649	1.004.211
18	**Baten in natura**	-	-	-
19	**Totaal structureel OCW (20+21+22+23)**	874.196	874.025	851.470
20	OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteit)	-	-	-
21	OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	668.524	655.043	655.043
22	OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	114.805	112.467	112.467
23	OCW: Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap	90.867	106.515	83.960
24	Structurele publieke subsidies: provincies	-	-	-
25	Structurele publieke subsidies: gemeenten	77.260	77.260	77.260
26	Structurele publieke subsidies: overige	-	-	-
27	**Totale structurele subsidies (19+24+25+26)**	951.456	951.285	928.730
28	**Incidentele publieke subsidies**	597.900	-	625.600
29	**Totaal subsidies (27+28)**	1.549.356	951.285	1.554.330
	TOTALE BATEN (17+18+29)	2.748.257	2.925.934	2.558.541

Stempel voor identificatiedoeleinden.

		Boekjaar 2021	Begroot 2021	Boekjaar 2020
		€	€	€
LASTEN				
1	Personeelslasten	1.414.963	1.423.624	1.209.719
2	Huisvestingslasten	688.755	683.359	664.428
3	Afschrijvingen	336.867	320.659	318.085
4	Aankopen	-	-	-
5	Overige lasten	410.315	776.418	611.135
	TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	2.850.900	3.204.060	2.803.367
6	Saldo uit gewone bedrijfsvoering (Totale baten - Totale lasten)	-102.643	-278.126	-244.826
7	Saldo rentebaten /-lasten	2.269	-	-2.332
8	Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
	EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	-104.912	-278.126	-242.494

Kamphuis & Berghuizen accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

Resultaatbestemming	Boekjaar 2021	Begroot 2021	Boekjaar 2020
Algemene reserve	-70.927	-244.141	-208.509
Bestemmingsreserve afschrijving Masterplan fase I	-33.985	-33.985	-33.985
Totale Resultaatbestemming	-104.912	-278.126	-242.494

Personeel en Vrijwilligers	Boekjaar 2021		Begroot 2021		Boekjaar 2020	
Specificatie personeelslasten	€	fte	€	fte	€	fte
Waarvan in loondienst	1.244.397	22,5	1.145.624	21,0	937.217	16,4
Waarvan inhuur	272.502	19,0	278.000	19,0	272.502	19,0
Personeelslasten totaal	1.414.963	41,5	1.423.624	40,0	1.209.719	35,4
Specificatie verloonde uren / fte	uren	fte	uren	fte	uren	fte
Totaal verloonde uren per jaar	42.130	22,5	39.325	21,0	30.792	16,4
Uren per fte per jaar	1.872		1.872		1.872	
Analyse personeelslasten	€		€		€	
Gemiddeld jaarloon per fte	55.307	22,5	54.500	21,0	57.147	16,4
Gemiddeld uurloon / verloonde uren	29,54	42.130	29,13	39.325	30,44	30.792
Vrijwilligers		Aantal		Aantal		Aantal
Vrijwilligers: fte		3		6		6
Vrijwilligers: personen		80		90		80

Stempel voor identificatiedoeleinden.

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING OVER 2021
VERDEELD NAAR FUNCTIES

		Totaal	Publieks-activiteiten	Collectie-beheer	Algemeen-beheer
		€	€	€	€
BATEN					
1	Publieksinkomsten binnenland (2+3):	783.011	743.861	-	39.150
2	Kaartverkoop	508.267	482.854	-	25.413
3	Overige publieksinkomsten	274.744	261.007	-	13.737
4	Publieksinkomsten buitenland	-	-	-	-
5	**Totaal Publieksinkomsten (1+4)**	783.011	743.861	-	39.150
6	Sponsorinkomsten	-	-	-	-
7	Vergoeding coproducent	-	-	-	-
8	**Overige directe inkomsten**	237.774	225.885	-	11.889
9	**Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)**	237.774	225.885	-	11.889
10	**Totaal Directe inkomsten (5+9)**	1.020.785	969.746	-	51.039
11	**Indirecte inkomsten**	178.116	169.210	-	8.906
12	Private middelen: particulieren incl. vriendenverenigingen	-	-	-	-
13	Private middelen: bedrijven	-	-	-	-
14	Private middelen: private fondsen	-	-	-	-
15	Private middelen: goede doelenloterijen	-	-	-	-
16	**Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)**	-	-	-	-

Kamphuis & Berghuizen
accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

17	**Totaal eigen inkomsten (10+11+16)**	1.198.901	1.138.956	-	59.945
18	**Baten in natura**	-	-	-	-
19	**Totaal structureel OCW (20+21+22+23)**	874.196	428.827	362.493	82.876
20	OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	-	-	-	-
21	OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	668.524	300.836	300.836	66.852
22	OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	114.805	51.662	51.662	11.481
23	OCW: Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap	90.867	76.329	9.995	4.543
24	Structurele publieke subsidies: provincies	-	-	-	-
25	Structurele publieke subsidies: gemeenten	77.260	77.260	-	-
26	Structurele publieke subsidies: overige	-	-	-	-
27	**Totale structurele subsidies (19+24+25+26)**	951.456	506.087	362.493	82.876
28	**Incidentele publieke subsidies**	597.900	358.740	119.580	119.580
29	**Totaal subsidies (27+28)**	1.549.356	864.827	482.073	202.456
	TOTALE BATEN (17+18+29)	2.748.257	2.003.783	482.073	262.401

Kamphuis & Berghuizen
accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

		Totaal	Publieks-activiteiten	Collectie-beheer	Algemeen-beheer
		€	€	€	€
LASTEN					
1	Personeelslasten	1.414.963	848.977	282.993	282.993
2	Huisvestingslasten	688.755	413.253	137.751	137.751
3	Afschrijvingen	336.867	202.121	67.373	67.373
4	Aankopen	-	-	-	-
5	Overige lasten	410.315	246.189	82.063	82.063
	TOTALE LASTEN`(1+2+3+4+5)	2.850.900	1.710.540	570.180	570.180
6	Saldo uit gewone bedrijfsvoering (Totale baten - Totale lasten)	-102.643	293.243	-88.107	-307.779
7	Saldo rentebaten /-lasten	2.269	1.361	454	454
8	Mutaties Aankoopfonds	-	-	-	-
	EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	-104.912	291.882	-88.561	-308.233

Kamphuis & Berghuizen accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

KASSTROOMOVERZICHT

Kasstroom uit operationele activiteiten	2021	2020
Resultaat	-104.912	-242.494
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen materiële vaste activa	336.867	318.085
Vrijval uit investeringssubsidies	-237.774	-237.775
Dotatie aan voorziening groot onderhoud	668.524	655.043
Onttrekking uit voorziening groot onderhoud	-547.452	-1.051.805
Mutaties in het werkkapitaal:		
Mutaties voorraden	-25.994	34.272
Mutaties vorderingen	-116.979	26.340
Mutaties kortlopende schulden	259.341	-61.803
Kasstroom uit operationele activiteiten	231.621	-560.137
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa	-145.975	-95.821
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Toename van investeringssubsidies	-	-
Mutatie liquide middelen	85.646	-655.958
Liquide middelen per 1 januari	1.918.274	2.574.231
Mutatie liquide middelen	85.646	-655.958
Liquide middelen per 31 december	2.003.920	1.918.274

Kamphuis & Berghuizen accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

Doelstelling en voornaamste activiteiten

Stichting Museum Slot Loevestein (geregistreerd onder KvK-nummer 41121622), statutair gevestigd in Gorinchem, stelt zich ten doel representatieve collecties van voorwerpen van geschiedenis en kunst betreffende Loevestein samen te stellen, in stand te houden en te verbeteren. De stichting houdt hiertoe in stand het 14de - eeuwse complex Loevestein met bijbehorende slotgracht, tuinen en bijgebouwen, als gaaf voorbeeld van een middeleeuwse weerbare waterburcht, waarin zij aan de hand van wetenschappelijk onderzoek, visuele presentatie van de collecties en informatie ten behoeve van studie, educatie en genoegen zal trachten een zo breed mogelijk publiek te interesseren voor en inzicht te verschaffen in de ontwikkeling van die geschiedenis.

De stichting is een voor het publiek toegankelijke permanente instelling in dienst van de nationale en internationale gemeenschap en haar ontwikkeling. De stichting verricht voor het overige alle handelingen welke dienstig zijn ten behoeve van haar doelstelling, voor zover deze niet in strijd zijn met de primair museale doelstelling van Loevestein.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, welke is geopend op 1 januari 2021 en is geëindigd op 31 december 2021.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het handboek verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2021-2024 en de bepalingen van de WNT. De richtlijnen in dit handboek sluiten zoveel mogelijk aan op de bepalingen van Titel 9 BW2 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 640).
De in het handboek gestelde eisen beogen enerzijds duidelijkheid te bieden aan de instellingen zelf en anderzijds uniformiteit te bevorderen in de presentatie en aan de te leveren (financiële) gegevens.

Belastingplicht

De stichting is voor eventuele belaste activiteiten per 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Stichtingen die een onderneming drijven kunnen vrijstelling krijgen van vennootschapsbelasting als aan onderstaande vrijstellingsvereisten wordt voldaan:

- de winst in een jaar niet meer is dan €15.000, en
- de winst in een jaar en de daaraan voorafgaande vier jaar bij elkaar niet meer is dan €75.000.

Stichting Museum Slot Loevestein voldoet, mede vanwege het negatieve exploitatieresultaat over boekjaar 2021 van -/- 95.224 aan de vrijstellingsvereisten voor de vennootschapsbelasting.
(2020 -/- €242.494, 2019: -/-€16.222, 2018: €21.428, 2017: €12.758)

Begroting

In de jaarrekening 2021 is de door de directie vastgestelde taakstellende begroting 2022 opgenomen, welke dd. 15/10/2021 is goedgekeurd door de Raad van Toezicht. Deze begroting is ten opzichte van de ingediende meerjarenbegroting geactualiseerd naar de huidige stand van zaken.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Continuïteit
De stichting heeft in het boekjaar 2021 wederom te kampen met de gevolgen van het coronavirus. Dit heeft voor de rechtspersoon geresulteerd in een forse daling van de publieksinkomsten en additionele baten. Echter, op grond van het aanwezige weerstandsvermogen, getroffen kostenbesparingen alsmede de (te verwachten) bijdrage uit het noodfonds van OCW en de Tegemoetkoming Vaste Lasten van het RVO, verwacht de stichting dat zij haar activiteiten kan blijven voortzetten.

Middels haar schrijven inzake 'Besluit aanvullende subsidie vijfde steunpakket €251,6 miljoen', met het kenmerk 175961/31247435 d.d.25-02-2022, heeft het ministerie van OCW €291.600 steunsubsidie voor het boekjaar 2022 toegekend. Definitieve vaststelling vindt plaats na beoordeling van de aanvraag tot vastelling van de toegekende subsidies 2021-2024 voor publieksactiviteiten.

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van deze continuïteitsveronderstelling.

Collectie
De Stichting Museum Slot Loevestein voert het museale beheer over de collectie die de Staat in beheer heeft gegeven aan het Museum. De collectie is niet gewaardeerd op de balans. De collectie bestaat uit:
1. De Rijkscollectie;
2. De collectie van de Stichting Vrienden van het Slot Loevestein;
3. Diverse bruiklenen;
4. De collectie van de Stichting Museum Slot Loevestein.

Aankopen voor de collectie worden direct ten laste van de exploitatie verantwoord.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen
Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de exploitatierekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Personele lasten zijn verantwoord in overeenstemming met het normenkader van de Beleidsregels Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Gebruik van schattingen
De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Financiële instrumenten
Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, en overige schulden. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: overige vorderingen, geldmiddelen, effecten en overige (financiële) verplichtingen.

De stichting maakt alleen gebruik van primaire financiële instrumenten en niet van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Voorts heeft de stichting geen handelsportefeuille van financiële instrumenten verworven of zijn deze aangegaan met het doel de instrumenten op korte termijn te verkopen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd op de hierna beschreven manier bij vorderingen en schulden. De stichting heeft geen afgeleide financiële instrumenten.

Verstrekte leningen en overige vorderingen
Verstrekte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

Materiële vaste activa
De materiele vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiele vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten, zoals invoerrechten, transportkosten en andere kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden. Handelskortingen, rabatten en soortelijke (te) ontvangen vergoedingen met betrekking tot de inkoop worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen
De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen
Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Eigen vermogen

Algemene reserve
De algemene reserve is het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire beperkingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor de stichting is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op lange termijn te waarborgen.

Bestemmingsreserves
De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door de directie bepaald, en betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Bestemmingsfondsen
Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Voorzieningen
Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van:
- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;

en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt;

en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

De huisvestingssubsidie OCW dient aangewend te worden voor instandhouding van de gebouwen en andere huisvestingskosten, zoals huur gebouwen RVB en verzekeringen. De instandhouding bestaat zowel uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud als vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. In het meerjarig onderhoud- en investeringsplan (hierna: MOIP) wordt het toekomstige meerjarig groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen in de loop van de tijd gepland.

Dotatie aan de voorziening groot onderhoud vindt plaats op basis van het door Loevestein geplande groot onderhoud. Loevestein baseert haar planning op het MOIP, hierbij rekening houdende met het achterstallig onderhoud.
Hierdoor worden de kosten gelijkmatig verdeeld over de jaren terwijl de uitgaven in verschillende jaren plaatsvinden. Uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening groot onderhoud gebracht in het jaar dat het onderhoud plaatsvindt.
Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen
Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Langlopende schulden

Investeringsbijdragen
Ontvangen investeringsbijdragen ten behoeve van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder post investeringsbijdragen. Deze bijdragen vallen vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomstig de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vaste activa.

Kortlopende schulden
De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Opbrengstverantwoording

Subsidies en overige bijdragen
Projectsubsidies- en bijdragen worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de stichting zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. De exploitatiesubsidie OCW ter compensatie van door de stichting gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Goederen
Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden opgenomen in de directe opbrengsten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoedingen, na aftrek van retouren en tegemoetkomingen. Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden in de exploitatierekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten of eventuele retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de goederen.

Diensten
Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de exploitatierekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

Personeelsbeloningen
De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Pensioenen
De pensioenen zijn ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. De door het fonds verzorgde pensioenregeling is een toegezegde pensioenregeling. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het fonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

De (beleids)dekkingsgraad van het fonds bedraagt per 31 december 2021: 106,6% (2020: 92,6%).

Overige baten en lasten
De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten
Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

ACTIVA

Vaste Activa

Materiele vaste activa

			Andere vaste bedrijfsmiddelen		
	Inrichting & inventaris	Activa in ontwikkeling	Masterplan fase I	1001 bommen & granaten	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2021					
Aanschafwaarde	1 752.713	-	3.023.087	985.561	5.761.361
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	1.533.037	-	2.496.771	985.561	5.015.369
	219.676	-	526.316	-	745.992
Mutaties 2021					
Investeringen	124.558	21.417	-	-	145.975
Desinvesteringen	-	-	-	-	-
Afschrijving	-73.708	-	-263.159	-	-336.867
Afschrijving desinvesteringen	-	-	-	-	-
	50.850	21.417	-263.159	-	-190.892
Boekwaarde per 31 december 2021					
Aanschafwaarde	1.877.271	21.417	3.023.087	985.561	5.907.336
Cumulatieve afschrijvingen en waarde verminderingen	1.606.745	-	2.759.930	985.561	5.352.236
	270.526	21.417	263.157	-	555.100

Afschrijvingspercentages	%
Inrichting en inventaris	20 – 33
Masterplan fase I	10 – 20
1001 Bommen & granaten	20

Activa in ontwikkeling
Per 31 december 2021 zijn een drietal lopende inrichtingsprojecten opgenomen onder ‘Activa in ontwikkeling’.
Dit betreffen: ontwikkelingskosten van de Orangerieën welke naar verwachting in het voorjaar van 2022 worden geplaatst, deel investeringen in nieuwe meubels en inrichting tbv de museumwinkel welke in januari 2022 volledig is opgeleverd en deel investeringen in nieuwe meubels en inrichting tbv de museum taveerne welke in februari 2022 volledig is opgeleverd.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Vlottende activa

IV Voorraden

De voorraden zijn als volgt gespecificeerd:	31-12-2021	31-12-2020
1. Voorraad horeca	13.647	15.189
2. Voorraad RFID Sleutels	28.977	-
3. Voorraad museumwinkel	17.775	19.216
Totaal voorraden	60.399	34.405

V Vorderingen

De vorderingen zijn als volgt gespecificeerd:	31-12-2021	31-12-2020
1. Debiteuren	-2.753	4.837
2. Omzetbelasting	77.555	65.071
3. Overige vorderingen & overlopende activa	191.175	79.090
Totaal vorderingen	265.977	148.998

1. De specificatie van de debiteuren	31-12-2021	31-12-2020
Debiteuren	-2.753	4.837
Voorziening dubieuze debiteuren	-	-
Totaal debiteuren	-2.753	4.837

Een voorziening voor dubieuze debiteuren wordt niet noodzakelijk geacht.

3. Overige vorderingen en overlopende activa	31-12-2021	31-12-2020
Nog te ontvangen (toegezegde) subsidies	124.891	57.807
Vooruitbetaalde bedragen	22.045	14.467
Overige vorderingen	44.239	6.816
Totaal overige vorderingen en overlopende activa	191.175	79.090

Nog te ontvangen (toegezegde) subsidies	31-12-2021	31-12-2020
1. Saldo nog te ontvangen TVL Q3 2020	-	10.000
2. Saldo nog te ontvangen TVL Q4 2020	-	45.807
3. Saldo nog te ontvangen TVL Q1 2021	16.566	-
4. Saldo nog te ontvangen TVL Q2 2021	15.295	-
5. Saldo nog te ontvangen TVL Q4 2021	54.600	-
6. Saldo nog te ontvangen Regionaal Investerings Fonds	-	2.000
7. Saldo nog te ontvangen Gem. Gorinchem (publiekssubsidie 2021)	10.000	-
8. Saldo nog te ontvangen Provincie Gelderland (project munnikenland)	21.430	-
9. Saldo nog te ontvangen Mondriaanfonds (project Hugo jaar)	5.000	-
10. Saldo nog te ontvangen Gem. Gorinchem (project munnikenland)	2.000	-
Totaal nog te ontvangen (toegezegde) subsidies	124.891	57.807

Kamphuis & Berghuizen
accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

VII Liquide middelen

De liquide middelen zijn vrij opneembaar en als volgt gespecificeerd:	31-12-2021	31-12-2020
1. Kas	9.227	9.662
2. Rabobank Verenigingspakket	173.867	86.221
3. Rabobank spaarrekeningen	1.820.826	1.822.391
Totaal liquide middelen	2.003.920	1.918.274

Kamphuis & Berghuizen accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

PASSIVA

Eigen vermogen

De omvang van het eigen vermogen is deels niet vrij besteedbaar. Het verloop kan als volgt worden gespecificeerd:

		Bestemmingsreserve en / of fonds				
	Algemene reserve	Bestemmings reserve afschrijving Masterplan fase I	Bestemmings reserve Masterplan fase II & III	Bestemmings reserve Herinrichting 2021-2024	Bestemmings reserve Beleidsplan 2030	Totaal Eigen vermogen
Stand per 1 januari 2021	1.021.399	79.531	698.833	-	-	1.799.763
Mutaties 2021:						
Vrijval bestemmingsreserve afschrijving Masterplan fase I	33.985	-33.985	-	-	-	-
Resultaatbestemming 2021:						
Exploitatieresultaat & herbestemming	-194.518	-11.561	-698.833	400.000	400.000	-104.912
Stand per 31 december 2021	860.866	33.985	-	400.000	400.000	1.694.851

Resultaatbestemming 2021
De directie heeft in de resultaatbestemming 2021 een herbestemming van reserves doorgevoerd, dit met de bedoeling duidelijkheid te scheppen in de doelstellingen en looptijden van de oude en nieuw te vormen bestemmingsreserves en het verduidelijken van de doelstelling van de Algemene reserves.

Algemene reserve
De algemene reserve wordt aangemerkt als vrij besteedbaar en bedraagt per 31 december 2021 € 860.866.
De algemene reserve dient als het 'weerstandsvermogen' van de stichting.

Bestemmingsreserve en/of fonds
Bestemmingsreserves en/of fondsen worden gevormd ter dekking van specifieke uitgaven of te verwachte (negatieve) resultaten in de toekomst.
Voorgenomen onttrekkingen worden bij voorkeur voorafgaande aan het boekjaar door directie en het toezichthoudende orgaan vastgesteld en goedgekeurd.

1. Bestemmingsreserve Afschrijving Masterplan fase I
De bestemmingsreserve Afschrijving Masterplan fase I is gevormd ter dekking van de afschrijvingen voor het Masterplan fase I en veiligheid, voor het gedeelte van de investering welke niet gedekt werden door de ontvangen projectsubsidies. De onttrekkingen van deze bestemmingsreserve afschrijvingen zullen plaatsvinden in de periode tot en met 2022, dit ter dekking van de afschrijvingslasten.

In het boekjaar 2021 wordt naast de reguliere ontrekking van € 33.985 een extra ontrekking van €11.561 gedaan.
Gebleken is dat na de reguliere ontrekking in het boekjaar 2022 een saldo van €11.561 zal resteren.
Er is gekozen om deze ontrekking in de resultaatbestemming 2021 op te nemen zodat deze bestemmingsreserve per 31-12-2022 volledig zal aflopen.

2. Bestemmingsreserve Masterplan fase II & III
In 2010 is er een Masterplan opgesteld dat voorzag in een meerjarig verandertraject. Inmiddels is de huidige directie vergevorderd met het ontwikkelen en plannen van de nieuwe museale koers. Ondanks dat deze plannen aansluiten op de doelstellingen van de eerder gevormde bestemmingsreserve masterplan fase II en III is de directie voornemens deze bestemmingsreserve te herbestemmen ten behoeve van een tweetal belangrijke en afzonderlijk te ontwikkelen pijlers onder het nieuwe beleid.
In de opgenomen resultaatbestemming 2021 wordt deze bestemmingsreserve per 1 januari 2022, na goedkeuring van het toezichthoudende orgaan, volledig op nihil gesteld.

3. Bestemmingsreserve Herinrichting 2021-2024
Uit de bestemmingsreserve, zoals eerder door de voormalige directie in 2010 gevormd ten behoeve van een meerjarig verandertraject, ontstaat per 1 januari 2022, na goedkeuring van het toezichthoudende orgaan, een nieuwe Bestemmingsreserve Herinrichting 2021-2024.
De bestemmingsreserve Herinrichting 2021-2024 wordt gevormd ter dekking van de afschrijvingskosten, als gevolg van voorgenomen investeringen, en/of te maken projectkosten, welke niet gedekt werden door de ontvangen projectsubsidies, ten einde de voorgenomen nieuwe museale presentatie te kunnen realiseren per einde 2024.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

4. Bestemmingsreserve Beleidsplan 2030
Uit de bestemmingsreserve, zoals eerder door de voormalige directie in 2010 gevormd ten behoeve van een meerjarig verandertraject, ontstaat per 1 januari 2022, na goedkeuring van het toezichthoudende orgaan, een nieuwe Bestemmingsreserve Beleidsplan 2030.
De bestemmingsreserve Beleidsplan 2030 wordt gevormd ter dekking van de afschrijvingskosten, als gevolg van voorgenomen investeringen, en/of te maken projectkosten, welke niet gedekt werden door de ontvangen projectsubsidies, ten einde de voorgenomen ontwikkeling van het vestingterrein te kunnen realiseren per einde 2030.

Voorzieningen

IV Groot onderhoud

		€	€
Saldo beginbalans			**9.330**
Subsidie OCW huisvesting (cf beschikking met kenmerk 23933515)		668.524	
Onttrekking wegens investeringen (onder investeringssubsidie OCW)		-	
Totaal dotatie			668.524
Onttrekkingen:			
-	Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf: rente, aflossing, heffingen en opslagen	-	
-	Loonkosten eigen organisatie beheer en onderhoud	98.920	
-	Verzekeringen	22.550	
-	Afschrijving op investeringen (bekostigd uit huisvestingsubsidie OCW)	-	
-	Kosten dagelijks onderhoud	223.006	
-	Kosten groot onderhoud MO&IP	173.537	
-	Overige huisvestingskosten	29.439	
Totaal onttrekkingen			547.452
Toevoegingen:			
-	vrijval Investeringssubsidies OCW (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	-	
-	Overige baten	-	
Totaal toevoegingen			-
Saldo huisvestingssubsidie			121.072
Besteed aan publieksactiviteiten of andere activiteiten			-
Saldo eindbalans			**130.402**

Eind 2016 is het onderhoud van Loevestein, op basis van een ‘pilot’ periode van 5 jaren, overgedragen aan Stichting Museum Slot Loevestein.
Kort voor de overdracht van deze verplichting is een meerjaren onderhoudsplan opgesteld. Uit dit meerjaren onderhoudsplan komt naar voren dat er achterstallig onderhoud is. De jaarlijkse bijdragen voor het onderhoud zien niet op het herstel van het achterstallig onderhoud.
Per einde van het huidige boekjaar bedraagt het achterstallig onderhoud minimaal nog € 1.224.035.

De vooraf gestelde ‘pilot’ periode van 5 jaar liep per 31-12-2021 af. Partijen (Rijksvastgoed, St. Museum Slot Loevestein en vertegenwoordigende instanties) hebben echter afgesproken de ‘pilot’ met één jaar te verlengen tot 31-12-2022. In 2021 en 2022 zullen partijen nader onderzoek doen naar de uitkomsten uit de eerste evaluatie van deze ‘pilot’ en in het bijzonder wat dat betekend voor onder andere Stichting Museum Slot Loevestein, het achterstallige onderhoud en de exacte omvang van de onderhoudsopdracht aldaar.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Langlopende schulden

V Investeringssubsidies/bijdragen

De investeringssubsidies zijn als volgt gespecificeerd:		31-12-2021	31-12-2020
II	Investeringssubsidie Masterplan fase I	229.172	458.346
IV	Investeringssubsidies Verlichting vesting	66.650	75.250
	Totaal Investeringssubsidie	295.822	533.596

II Investeringssubsidie Masterplan fase I

Wegens realisatie van het project Masterplan fase I zijn in 2013 de vooruit ontvangen subsidies verantwoord als investeringssubsidie en in overeenstemming met de afschrijvingsperiode van 10 jaar zal hiervan jaarlijks € 229.174 vrijvallen.

	2021	2020
Saldo investeringssubsidies per 1 januari	458.346	687.521
Vrijval investeringssubsidies project Masterplan fase I	229.174	229.175
Stand investeringssubsidies per 31 december	229.172	458.346

IV Investeringssubsidie Verlichting vesting

Wegens realisatie van het project Verlichting vesting zijn in 2019 de vooruit ontvangen subsidies verantwoord als investeringssubsidie en in overeenstemming met de afschrijvingsperiode van 10 jaar zal hiervan jaarlijks € 8.600 vrijvallen

	2021	2020
Saldo investeringssubsidies per 1 januari	75.250	83.850
Vrijval investeringssubsidies Verlichting vesting	8.600	8.600
Stand investeringssubsidies per 31 december	66.650	75.250

Kamphuis & Berghuizen accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn als volgt gespecificeerd:

		31-12-2021	31-12-2020
I	Schulden aan leveranciers	199.769	108.855
II	Belastingen en premies sociale verzekeringen	58.224	41.308
III	Overige schulden en overlopende passiva	506.328	354.817
	Totaal kortlopende schulden	764.321	504.980

III De specificatie van de overige schulden en overlopende passiva

		31-12-2021	31-12-2020
I	Reservering vakantiegelden	54.201	40.211
II	Reservering vakantiedagen	50.759	17.755
III	Nog te betalen netto-lonen	-253	46
IV	Accountantskosten	3.325	8.000
V	Terug te betalen subsidies	283.696	175.245
VI	Saldo van lopende projecten	73.953	-
VII	Vooruit gefactureerde omzet	6.813	19.371
VIII	Vooruit ontvangen St. Vrienden van Slot Loevestein Hugo jaar 2021	-	64.000
IX	Overige schulden	33.834	30.189
	Totaal Overige schulden en overlopende passiva	506.328	354.817

V Terug te betalen subsidies

Loevestein heeft in het boekjaar 2020 aanspraak gemaakt op de tegemoetkomingsregelingen NOW I en NOW II alsmede op de tegemoetkomingsregeling inzake vaste lasten (TVL). Op basis van huidige inzichten is besloten de eerder ontvangen voorschotten inzake de NOW regelingen volledig als schuld op te nemen op de balans.
In een schrijven van het UWV d.d. 24 februari 2022 met kenmerk NOW100076121-803216890L01 met als onderwerp 'Beslissing: terugbetalen tegemoetkoming NOW eerste aanvraagperiode', is terugbetaling van €104.181,00 gevorderd.

V Terug te betalen subsidies		31-12-2021	31-12-2020
1.	Terug te betalen NOW I	104.181	104.181
2.	Terug te betalen NOW II	71.064	71.064
3	Terug te betalen NOW III	41.451	-
4	Van voorden stichting, Donatie cellencomplex	10.000	-
5	Voorschot Covid bijdrage gemeente Zaltbommel	57.000	-
	Totaal terug te betalen subsidies	283.696	175.245

De status van de geoormerkte subsidie 'Van Voorden Stichting' is per 31-12-2021 nog onzeker aangezien de realisatie van het cellencomplex nog niet is, of in een andere vorm zal, worden gerealiseerd wat mogelijk tot terugbetaling van deze bijdrage kan leiden.

De status van het 'Voorschot Covid bijdrage gemeente Zaltbommel' is per 31-12-2021 nog onzeker aangezien de definitieve vaststelling daarvan in 2022 zal plaatsvinden en daarmee mogelijk ook tot terugbetaling van deze bijdrage kan leiden.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

VI Saldo van lopende projecten
Loevestein is in het boekjaar 2021 gestart met een aantal ontwikkelings en museale projecten. Deze projecten hebben veelal een langdurig karakter van > 12 maanden tot enkele jaren.
Het saldo van lopende projecten betreffen projectkosten (negatief), welke niet (of niet geheel) gedekt worden door (nog te) ontvangen projectsubsidies, of ontvangen projectsubsidies welke niet (of niet geheel) aflopen tegen (nog te) realiseren projectkosten.

VI Saldo van lopende projecten		31-12-2021	31-12-2020
1.	Project Regiodeal 2022-2024	87.343	-
2.	Project Herinrichting kasteel vesting 2022-2024	-1.636	-
3.	Project Herinrichting museaal depot 2021-2024	20.000	-
4.	Project Hugo jaar 2021	16.899	-
5	Project Water jaar 2022	-48.653	-
	Totaal saldo van lopende projecten	73.953	-

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Per gebruiksovereenkomst is bepaald dat Loevestein met ingang van 2002 een jaarlijkse vergoeding verschuldigd is aan het Rijksvastgoedbedrijf voor gebruik van een aanlegponton met loopbrug in de Afgedamde Maas en een betonnen voetpad met landhoofd en aanlegponton met loopbrug in de Waal. Deze vergoeding wordt jaarlijks verhoogd en bedraagt per 1 januari 2022 € 955 (2021: € 943).

De stichting is op 1 januari 2017 een huurovereenkomst aangegaan met het Rijksvastgoedbedrijf.
De huurprijs voor boekjaar 2019 is vastgesteld op € 49.000
De huurprijs voor boekjaar 2020 is vastgesteld op € 50.394
De huurprijs voor boekjaar 2021 is vastgesteld op € 50.751
De huurprijs voor boekjaar 2022 is nog niet definitief vastgesteld.

Op balansdatum heeft de stichting geen verplichtingen betreffende aanbestede werkzaamheden voor grootonderhoud.

Niet in de balans opgenomen rechten

Middels haar schrijven inzake ‘Verlening Erfgoedwetsubsidie 2022’, met kenmerk 29416462 d.d.21-09-2021, heeft het ministerie van OCW de hoogte van de structureel toegekende subsidie voor het boekjaar 2022 voorlopig als volgt vastgesteld:

	Toegekende subsidie over boekjaar 2022	Toegekende subsidie over boekjaar 2021
Subsidie huisvesting	668.524	655.043
Subsidie collectiebeheer	114.805	112.467
Totaal subsidiebedrag boekjaar	783.329	767.510

Middels haar schrijven inzake ‘besluit publieksactiviteitensubsidie 2021-2024’, met kenmerk 160912/25191591 d.d.15-09-2020, heeft het ministerie van OCW de subsidie voor 2021-2024 toegekend.
Middels haar schrijven inzake ‘Wijziging hoogte subsidie publieksactiviteiten 2021-2024’, met kenmerk 175961/28214235 d.d.17-07-2021, heeft het ministerie van OCW de hoogte van toegekende subsidie voor 2021-2024 voorlopig als volgt vastgesteld:

	Toegekende subsidie over boekjaar 2022	Toegekende subsidie over boekjaar 2021
Publieksactiviteitensubsidie 2021-2024	90.867	90.867
Incidentele visitatiesubsidie 2021	-	17.500
Totaal subsidiebedrag boekjaar	90.867	106.515

Stempel voor identificatiedoeleinden.

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING OVER 2021

BATEN

Eigen inkomsten

1 Publieksinkomsten binnenland		2021	2020
1	Opbrengst entreegelden	360.328	315.960
2	Opbrengst museumkaarten	147.939	131.489
3	Opbrengst taveerne	230.263	174.138
4	Opbrengst winkelverkoop	37.044	15.524
5	Opbrengst rondleidingen	7.437	2.795
	Totaal publieksinkomsten binnenland	783.011	639.906

8 Overige directe inkomsten		2021	2020
1	Vrijval investeringsbijdrage project Masterplan fase I	229.174	229.174
2	Vrijval investeringsbijdrage project Verlichting vesting	8.600	8.600
	Totaal overige directe inkomsten	237.774	237.774

1. Vrijval investeringsbijdrage project Masterplan fase I
Onder de post 'vrijval investeringsbijdrage project Masterplan fase I' is € 229.174 verantwoord voor vrijval van de bijdrage wegens realisatie van het project.

2. Vrijval investeringsbijdrage project Verlichting vesting
Onder de post 'vrijval investeringsbijdrage Verlichting vesting' is € 8.600 verantwoord voor vrijval van de bijdrage wegens realisatie van het project.

11 Indirecte inkomsten		2021	2020
1	Inkomsten uit zakelijke activiteiten	121.965	48.095
2	Inkomsten uit Suite & Breakfast	48.076	56.068
3	Inkomsten uit media (fotoreportages)	1.975	1.116
4	Bijzondere activiteiten (workshops en evenementen)	3.910	1.325
5	Opbrengst Escape room & game	-	-2.673
6	Overige indirecte opbrengsten	2.190	-5.900
	Totaal indirecte inkomsten	178.116	98.031

12 Private middelen: particulieren incl. vriendenverenigingen		2021	2020
1	Stichting Vrienden van Slot Loevestein	-	25.000
	Totaal private middelen: particulieren incl. vriendenverenigingen	-	25.000

Kamphuis & Berghuizen accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

14 Private middelen: private fondsen	2021	2020
1 St. N. van Ballegooijen	-	2.500
2 St. Teuntjeanna	-	1.000
Totaal private middelen: Private fondsen	-	3.500

19 Totaal structureel OCW	2021	2020
1 OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	668.524	655.043
2 OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	114.805	112.467
3 OCW: Projectsubsidie	90.867	83.960
Totaal structureel OCW	874.196	851.470

Het ministerie van OCW heeft de eerder op voorschot verstrekte erfgoedwet subsidies over het boekjaar 2020 definitief vastgesteld op €767.510 (brief met kenmerk 27472193 d.d. 25-08-2021).

Het ministerie van OCW heeft de eerder op voorschot verstrekte projectsubsidie voor de periode 2017-2020 definitief vastgesteld op €385.840 (brief met kenmerk 28915220 d.d. 26-08-2021).

Middels haar schrijven inzake ‘wijziging hoogte Erfgoedwetsubsidie 2021’, met kenmerk 175911/28216337 d.d.17-06-2021, heeft het ministerie van OCW de hoogte van de structureel toegekende subsidie voor het boekjaar 2021, na indexering, voorlopig vastgesteld op €783.329. Definitieve vaststelling vindt plaats na beoordeling van het jaarverslag 2021.

24 Structurele publieke subsidies: provincies
In het jaar 2021 zijn, evenals in 2020 & 2019, geen structurele publieke subsidies van enige Provincie ontvangen.

25 Structurele publieke subsidies: gemeenten	2021	2020
1 Gemeente Zaltbommel	50.000	50.000
2 Gemeente Altena	10.000	10.000
3 Gemeente Gorinchem	10.000	10.000
4 Bijdrage Exploitatie voetveer gemeente Zaltbommel & Altena	7.260	7.260
Totaal structurele publieke subsidies: gemeenten	77.260	77.260

Stempel voor identificatiedoeleinden.

28	Incidentele publieke subsidies	2021	2020
1	Incidentele publieke subsidie OCW: COVID noodpakket	597.900	583.100
2	Incidentele publieke subsidie Provincie Gelderland: 'Haalbaarheids-onderzoek Munnikenland'	-	22.500
3	Incidentele publieke subsidie RIF rivieren land: 'Haalbaarheids-onderzoek Munnikenland'	-	10.000
4	Incidentele publieke subsidie Gem. Zaltbommel: 'Haalbaarheids-onderzoek Munnikenland'	-	5.000
5	Incidentele publieke subsidie Gem. Altena: 'Haalbaarheids-onderzoek Munnikenland'	-	5.000
	Totaal incidentele publieke subsidies	597.900	625.600

Toelichting op incidentele publieke subsidies
Het ministerie van OCW heeft de eerder in 2020 op voorschot verstrekte steunsubsidie (op grond van de regeling aanvulllende ondersteuning culturele en creatieve sector COVID-19) definitief vastgesteld op €583.100 (brief met kenmerk 28915220 d.d. 26-08-2021).

Middels een tweetal schrijvens inzake bijdragen op grond van de 'Regeling aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector COVID-19', met de kenmerken 175911/28499904 d.d.15-07-2021 en 197722/25988265 d.d.04-02-2021, heeft het ministerie van OCW €597.900 (€438.500 + €159.400) steunsubsidie voor het boekjaar 2021 toegekend.

Middels haar schrijven inzake 'Besluit aanvullende subsidie vijfde steunpakket €251,6 miljoen', met het kenmerk 175961/31247435 d.d.25-02-2022, heeft het ministerie van OCW €291.600 steunsubsidie voor het boekjaar 2022 toegekend.

Definitieve vaststelling van de steunsubsidies 2021 en 2022 vindt plaats na beoordeling van de aanvraag tot vaststelling subsidies 2021-2024 voor publieksactiviteiten.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

LASTEN

1 Personeelslasten	2021	2020
1 Loon- salarislasten	970.001	737.398
2 Werkgeverslasten	169.176	130.996
3 Pensioenlasten	105.220	68.824
4 Inhuur derden	170.566	272.501
Totaal salarislasten	1.414.963	1.209.719

Salarislasten
De per 1 april 2020 aflopende CAO is in 2020 ongewijzigd voortgezet tot 1 april 2021. Het op 26 november gesloten concept onderhandelingsakkoord is op 10 december 2021 definitief geworden. Het nieuwe akkoord is met terugwerkende kracht vanaf 1 april 2021 van kracht en loopt tot en met 31 december 2022.
Per 1 januari 2022 zal een algemene loonstijging van 1% worden doorgevoerd als ook een algemene loonstijging van 2,5% per 1 juli 2022. Op basis van dit akkoord is in de maand december 2021 een eenmalige uitkering van €1.000 (naar rato) aan de werknemers uitbetaald.
In 2021 zijn circa 20 horecamedewerkers ingehuurd via payrollbedrijf Kolibrie (2020: 20).

WNT-verantwoording Stichting Museum Slot Loevestein
Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Onderstaande verantwoording is opgesteld op basis van de voor Stichting Museum Slot Loevestein van toepassing zijnde regelgeving.
Het geldende algemeen bezoldigingsmaximum voor de directeur/bestuurder bedraagt in 2021 € 209.000 (2020: €201.000). Het weergegeven toepasselijke WNT-Maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang en de duur van het dienstverband.
Het geldende algemeen bezoldigingsmaximum voor de leden van de RVT bedraagt voor de voorzitter 15% en voor Leden 10%, van het toepasselijke WNT-maximum. Het weergegeven toepasselijke WNT-Maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang en de duur van het dienstverband.

Leidinggevende topfunctionaris(sen)

	2021	**2020**
Naam functionaris(sen)	**M. Dumrese**	**M. Dumrese**
Functiegegevens:	Directeur / bestuurder	Directeur / bestuurder
Aanvang en einde functievervulling	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
	€	€
Individueel WNT-maximum	209.000	201.000
Beloning 2021	93.781	85.855
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn (wg deel pensioenreservering)	11.370	9.945
Subtotaal	105.151	95.800
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	105.151	95.800
Verplichte motivering indien overschrijding	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Toezichthoudende topfunctionarissen

Naam functionaris	A. van der Steur	R. Melissant-Briene	N. van Verschuer	S. el Markhous	T. Eenkhoorn	V. Moolenaar
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	31.350	20.900	20.900	20.900	20.900	20.900
Beloning 2020	-	-	-	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-	-	-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	-	-	-	-	-	-
Verplichte motivering indien overschrijding	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Gegevens 2020

Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/4 - 31/12	Niet van toepassing
Beloning 2019	-	-	-	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-	-	-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	-	-	-	-	-	-

Kamphuis & Berghuizen accountants | belastingadviseurs
Stempel voor identificatiedoeleinden.

2 Huisvestingskosten		2021	2020
1	Huur en energielasten	110.618	100.205
2	Dotatie voorziening groot onderhoud	294.609	289.685
3	Reparatie- en onderhoud	202.610	189.782
4	Overige huisvestingskosten	80.918	84.756
	Totaal huisvestingskosten	688.755	664.428

3 Afschrijvingen		2021	2020
1	Inrichting en inventaris	73.708	54.926
2	Boekverlies verkoop activa	-	-
3	Masterplan fase I	263.159	263.159
	Totaal afschrijvingen	336.867	318.085

Voor een verduidelijking van de afschrijvingen, zie toelichting op de balans onder vaste activa.

4 Aankopen

In het jaar 2021 zijn evenals in 2020 geen aankopen ten behoeve van de collectie gedaan.

5 Overige lasten		2021	2020
1	Overige personeelslasten	81.772	61.254
2	Organisatielasten	173.917	240.864
3	Collectie- /wetenschappelijke functie	18.359	7.316
4	Vaste Presentatie	-	-
5	Dienstverlening & voorlichting, Werving & PR	127.799	100.493
6	Bijzondere activiteiten / tentoonstellingen	62.818	83.466
7	Projecten	-	75.700
8	Inkoopkosten Taveerne en Museumwinkel	190.879	137.849
	Subtotaal overige lasten	655.544	706.942
9	Incidentele publieke subsidie Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)	-245.229	-95.807
	Totaal overige lasten	410.315	611.135

De onder 5.7.Projecten weergegeven kosten worden voor een belangrijk deel gedekt met incidentele subsidies welke zijn verantwoord onder 28. Incidentele publieke subsidies.

Incidentele publieke subsidies Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) betreffende 2021 en 2020 worden als een tegemoetkoming in de vaste lasten gezien en zijn verantwoord onder de Overige lasten.

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Toelichting op de categoriale exploitatierekening verdeeld naar functies

Het toerekenen van de baten en lasten aan de kostenplaatsen (welke zijn onderverdeeld naar museale functies) is gedaan op basis van verdeelsleutels. De gehanteerde verdeelsleutels zijn ontleend aan de definitieve begroting d.d. 14 september 2017.

		Boekjaar 2021				Boekjaar 2020				Boekjaar 2019			
		Totaal	Publieks act.	Collectie beheer	Algemeen beheer	Totaal	Publieks act.	Collectie beheer	Algemeen beheer	Totaal	Publieks act,	Collectie beheer	Algemeen beheer
BATEN													
2	Kaartverkoop	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
3	Overige publieksinkomsten	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
4	Publieksinkomsten buitenland	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
5	Sponsorinkomsten	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
7	Vergoeding coproducent	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
8	Overige directe inkomsten	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
11	Indirecte inkomsten	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
12	Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
13	Private middelen: bedrijven	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
14	Private middelen: private fondsen	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
15	Private middelen: goede doelenloterijen	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
18	Baten in natura	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%	100%	95%	0%	5%
20	OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	100%	45%	45%	10%	100%	45%	45%	10%	100%	45%	45%	10%
21	OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	100%	45%	45%	10%	100%	45%	45%	10%	100%	45%	45%	10%
22	OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	100%	45%	45%	10%	100%	45%	45%	10%	100%	45%	45%	10%
23	OCW: Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap	100%	84%	11%	5%	100%	84%	11%	5%	100%	84%	11%	5%
24	Structurele publieke subsidies: provincies	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%
25	Structurele publieke subsidies: gemeenten	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%
26	Structurele publieke subsidies: overige	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%
28	Incidentele publieke subsidies	**100%**	**60%**	**20%**	**20%**	**100%**	**60%**	**20%**	**20%**	**100%**	**95%**	**5%**	**0%**
LASTEN													
1	Personeelslasten	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%
2	Huisvestingslasten	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%
3	Afschrijvingen	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%
4	Aankopen	100%	pm	pm	pm	100%	pm	pm	pm	100%	pm	pm	pm
5	Overige lasten	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%
7	Saldo rentebaten /-lasten	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%	100%	60%	20%	20%
8	Mutaties Aankoopfonds	100%	pm	pm	pm	100%	pm	pm	pm	100%	pm	pm	pm

Verdeelsleutels over boekjaar 2021 en 2020 ten opzicht van 2019

De verdeelsleutels over 2021 en 2020 zijn conform voorgaande jaren en opgesteld op basis van ervaring en inzicht. Door de voortdurende uitzonderlijke situatie omtrent corona in 2021 en 2020 en de daaruit voortvloeiende buitengewone incidentele publieke subsidies, welke zijn verantwoord onder #28 in de exploitatierekening, is in de boekjaren 2021 en 2020 afgeweken van de consistente gedragslijn en is gekozen voor een verdeling van deze baten gelijk aan de verdeling van de lasten. Deze verdeling geeft een correcter beeld in de exploitatierekening verdeeld naar functies.

Poederoijen, 23 maart 2022

De directie
M. Dumrese
(directeur-bestuurder)

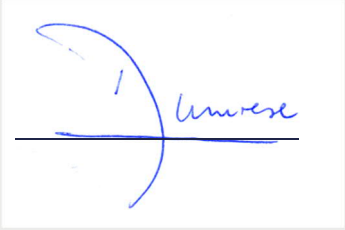

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan: de Raad van Toezicht van stichting Museum Slot Loevestein

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel
Wij hebben de in dit verslag op pagina 39 tot en met 66 opgenomen jaarrekening 2021 van stichting Museum Slot Loevestein te Gorinchem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van stichting Museum Slot Loevestein op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

1) de balans per 31 december 2021;
2) de staat van baten en lasten over 2021; en
3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse Controlestandaarden vallen, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van stichting Museum Slot Loevestein zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf betreffende overige aangelegenheden
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiele afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiele afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven, het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiele fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Hilversum, 23 maart 2022
Ref: BvH.2021.557000

KAMPHUIS & BERGHUIZEN
Accountants/Belastingadviseurs

drs. B.C.W. van Heusden RA RV MBV CIA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en laten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: SAMENSTELLING DIRECTIE, BESTUUR EN RAAD VAN TOEZICHT

Directie-bestuurder
dhr. M. Dumrese
(dienstverband vanaf 1 maart 2019, directeur-bestuurder vanaf 1 april 2019).

Samenstelling en profiel van de Raad van Toezicht
De Raad bestaat uit 6 leden inclusief de voorzitter.
Het profiel van de Raad is als volgt:

- Museale/geschiedkundige kennis
- Bestuurlijke / juridische kennis
- Ondernemerskennis
- Financiële kennis
- Kennis van vastgoed

Voorzitter
Dhr. mr. G.A. van der Steur,
(profiel: bestuurlijk/juridisch, lid v.a. 1 juli 2018, 1e periode).

Leden
Mevr. drs. R.W.J. Melissant – Briene
(profiel: bestuurlijk/Burgemeester, lid v.a. 1 februari 2019, 1e periode)

Mevr. N.F. Barones van Verschuer – des Tombe
(profiel: ondernemer, lid v.a. 1 juli 2019, 1e periode)

Mevr. S. el Markhous
(profiel: vastgoed, lid v.a. 1 januari 2020, 1eperiode)

Dhr. B. Eenkhoorn
(profiel: museaal, lid v.a. 1 april 2020, 1e periode).

Dhr. drs. V.G. Moolenaar
(profiel: financieel, lid v.a. 1 januari 2021, 1e periode).

BIJLAGE 2: ORGANOGRAM LOEVESTEIN 2021

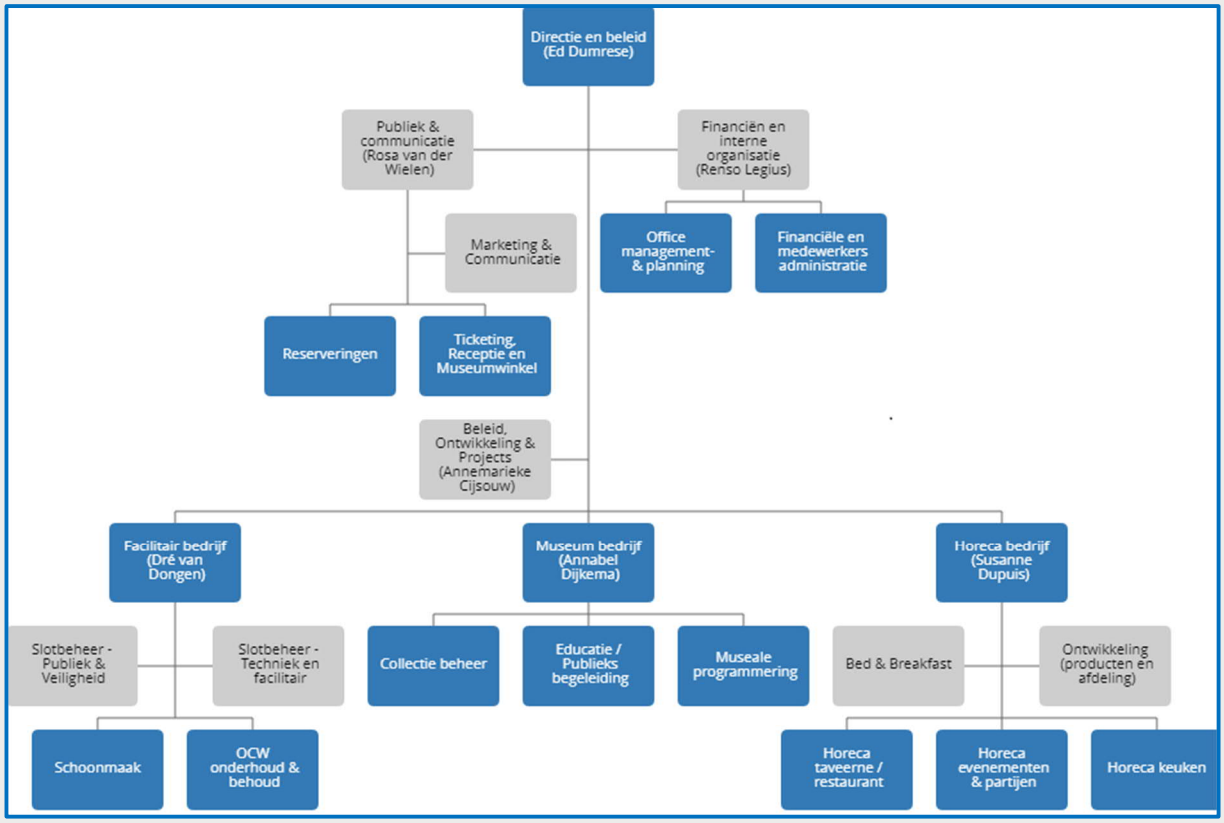

Directie en management		
Directie, Bestuurder	De heer M. (Ed) Dumrese	Directeur, bestuurder st. Museum Slot Loevestein
Museum bedrijf	Mevrouw A. (Annabel) Dijkema	Hoofd museale zaken
Facilitair bedrijf	De heer D. (Dré) van Dongen	Facilitair manager
Horeca bedrijf	Mevrouw S. (Susanne) Dupuis	Horecabedrijf manager
Publiek & Communicatie	Mevrouw R. (Rosa) van der Wielen	Hoofd Publiek en Communicatie
Financiën en interne organisatie	De heer R. (Renso) Legius	Hoofd Financiën en Organisatie
Ondersteund door:		
Beleid, Ontwikkeling & Projecten	Mevrouw A. (Annemarieke) Cijsouw	Medewerkster Beleid en Projecten
En alle andere medewerkers en vrijwilligers die met elkaar Slot Loevestein dagelijks toegankelijk maken en houden.		